

Ospanlıca

Eğitim ve Kültür Dergisi

osmanlicadergi.com
[@osmanlicadergi](https://twitter.com/osmanlicadergi)

OCAK 2014

SAFER - REBIÜ'L-EVVEL 1435

YIL 02 SAYI 05

6₺ 5€

Abonelerimize Hediye
OSMANLICA MASA TAKVİMİ

MÜLÂKÂT

Mehmet Doğan
TYB Onursal Başkanı

ISSN 2147-5334

9 772147 533055

T.C. GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
ve HAYRÂT VAKFI
İŞBİRLİĞİYLE

Gençler Dedeniz
Fatih Sultan Mehmed'in
mektubunu beraber
okuyalım mı?

عُثْمَانِى تُورْكِچِىشْى

OSMANLI TÜRKÇESİ KURSLARI BAŞLIYOR

Müracaat için:
Gençlik Merkezleri ve Genç Ofislere başvurabilirsiniz.
www.osmanlicaegitim.com

Yıl: 02 / Sayı: 05
OCAK 2014
Safer - Rebiü'l-evvel 1435

 osmanlicadergi.com
 @osmanlicadergi

SÜEDA
Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Adına İmtiyaz Sahibi
ve Genel Yayın Yönetmeni
METİN UÇAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
A. MUHYİDDİN UZUN

Danışma Kurulu
AHMED SEMİZ
DOÇ. DR. ÖMER İSBİLİR
YRD. DOÇ. DR. YUSUF BİLEN
YRD. DOÇ. DR. TURGUT KOÇOĞLU
YRD. DOÇ. DR. HÜSREV AKIN

Yayın Koordinatörü
İBRAHİM MAHİR ÇAKMAK

Hukuk Müşâviri
Av. HAKKI AYGÜN

Tashih
AHMET BEYPAZAR
İBRAHİM KARABOĞA

Grafik Tasarım
ERDEM KÖYKEN

Sosyal Medya
OSMAN GAZALI ÇAKMAK
ERDOĞAN AKMAN

Teknik Destek
ADEM KILIÇ

Mali Sorumlulu
FİKRET TOKSÖZ

Abone Sorumlusu
HÜSREV BİROL ÖZDEMİR

Satış Pazarlama
EMRULLAH ŞAKALAR

Baskı Yeri
Express Basımevi
0.212 671 61 51

Abonelik
Tel: 0.212 671 51 80
Gsm: 0.530 370 70 10
0.530 148 63 82
www.e-sueda.com

Yönetim Yeri
İkitelli Organize San. Bölgesi
Eski Turgut Özal Cd.
No: 40/1 Kat: 3
Başakşehir/İSTANBUL

Fıhrıst

Editör'den

02

Ospanlıca Öğrenme Hikâyem

04

Mütehassislerin Gözüyle

06

Ospanlıca Öğreniyorum

18

Ospanlı'da Belge ve Yazı Çeşitleri

22

Okuma Metinleri

27

Kitâbe Okumaları

32

Hüsni Hat Çalışmaları

34

Ospanlıca Yazabiliyorum

35

Tarihten Notlar

36

Ospanlıca Bulmaca

40

مرحباً عثمانليجه سوداليلرى!

گچديگىز سنه عثمانليجه آگىتىم و كولتور درگىسى، جمهورىت تارىخىنده بىر ايلك^ه امضا آتدى. ايلك دفعه عثمانليجه يى قونو آلان بىر درگى يايىنلائمه يە باشلادى. آرادن گچن بو سوره اىچرىسىنده اوچ آيدىه بىر سزىرلە اولدق. گرك عثمانليجه او گرنەنڭ قولايلىغى، گركسە او گرنە بىلىرلەك عزمنى اورتەيە قويىه قونوسىنده هې برابر جىدى بىر آديم آتدى.

ايلك و تك اوملە سوينجى حالا اوزرىمىزدىكىن، ۲۰۱۴ سنه سى اعتبارىلە باشقە بىر يىكىلكلە چىقىورز قارشىڭزە. درگىمز، بو سنه آيلق اولارق يايىنلانا جىقدەر.

عثمانليجه او گرنەك، بو جغرافىيەدە ياشايان هر كىس اىچون اوئلى بىر آديمدىر. عين زماندە هېمىز اوزرىينه دوشن بىر مكلىفىتىر. گله جىڭىز صوروملىيغى او ستلنن هې بىر فرد، گچمىشك ايزلىرىنى دە سوره بىلەملىيدەر. تاكە، گله جىڭە اي پروژكسييون طوتاپىلسىن.

بىللەر جە گوندمىزه آلامادىغمۇز، آنچى أونىيورسىتەلرڭىز بعض بولۇملۇندا گوستريلىن و بورالرددە كى او گرنجىلىرى دە - زورلۇق بەھانە سنه صىغىناراق- گركىدىگى گېيىشىمىزلىكىن شكايات ايتىدكلىرى عثمانليجه، آرتىق او لاپىلىدىگىنچە حىاتىڭ اىچرىسىنە گىردى؛ هەم دە ئۆزى ئېرىلىدىگى گېيىشىمىزلىكىن گوستەرەك.

گىلىدىگىز زمان دىلىمەنە باقىلىدىغىندا، ملىي اگىتىم باقانلغۇنڭ خيرات و قىسى ايلە ياپدىغى قورسلردا يۈز بىلە كىشىنىڭ عثمانليجه سرتىفيقەسى آلمىش او لىدىغىنى گوروپىورز. او قوللەر دە سچىمىلى درس او لىدىغىندا بىر طرفە، او توپۇز بىلە كى او گرنجى عثمانليجه درسنى سچىمش. عين زماندە، او قوللەر دە خەدمەت اىچى اگىتىم قورسلرندە، بىكىلەر جە او گرتنىز بىلگىلىرىنى تازەلىپىورلەر. باقانلغۇمۇز، او قوللەر دە او قوتولاجق درس كتابلىرىنى حاضر حالە گىردى.

Merhaba Osmanlica sevdaliları!

Geçtiğimiz sene Osmanlica Eğitim ve Kültür Dergisi, Cumhuriyet tarihinde bir ilk'e imza attı. İlk defa Osmanlıcıyı konu alan bir dergi yayınlanmaya başladı. Aradan geçen bu süre içerisinde üç ayda bir sizlerle olduk. Gerek Osmanlica öğrenmenin kolaylığı, gerekse öğrenebilirlik azmini ortaya koyma konusunda hep beraber ciddi bir adım attık.

İlk ve tek olma sevinci hala üzerrimizdeyken, 2014 senesi itibariyle başka bir yenilikle çıkıyoruz karşınıza. Dergimiz, bu sene aylık olarak yayınlanacaktır.

Osmanlica öğrenmek, bu coğrafyada yaşayan herkes için önemli bir adımdır. Aynı zamanda hepimiz üzerine düşen bir mükellefiyyettir. Geleceğin sorumluluğunu üstlenen her bir fert, geçmişin izlerini de sürebilmelidir. Ta ki, geleceğe iyi projeksiyon tutabilsin. Yıllarca gündemimize alamadığımız, ancak üniversitelerin bazı bölümlerinde gösterilen ve buralardaki öğrencilerin de -zorluk bahanesine siğınarak- gerektiği gibi öğrenemediklerinden şikayet ettikleri Osmanlica, artık olağanlaşmış hale gelmiş ve hayatın içeresine girdi; hem de zannedildiği gibi zor olmadığını herkese göstererek.

Geldiğimiz zaman dilimine bakıldığında, Milli Eğitim Bakanlığının Hayrat Vakfı ile yaptığı kurslarda yüz bin kişinin Osmanlica sertifikası almış olduğunu görüyoruz. Okullarda seçmeli ders olduğundan bu tarafa, otuz bin öğrenci Osmanlica dersini seçmiş. Aynı zamanda, okullarda hizmetçi eğitim kurslarında, binlerce öğretmenimiz bilgilerini tazelizeyorlar. Bakanlığımız, okullarda okutulacak ders kitaplarını hazır hale getirdi.

Diğer taraftan Gençlik ve Spor Bakanlığımız da, Hayrat Vakfı ile yaptığı protokol çerçevesinde,

دیگر طرفدن گنجلک و سپور باقانلغمز ده، خیرات وقفی ايله يابدیغى پروطوقول چرچوه سنه، گنجلک مرکزلرى و گنج او فيسلرى عثمانليجه اگيتيمنه آچيصور. گورونن او كه، جغرافيه انساني، تاريخ و كولتورينه آچيان قاپي و اونڭ آناختارى حكمىnde اولان عثمانليجه يي او نسيبور، اهمىت ويرسيور.

بز ده عثمانليجه اگيتيم و كولتور درگىسى اولارق، بو زمان ظرفنده بىتلرجه او قوريمزله بولوشدق. بر درگى يي تعقيب ايتىكلە بىله عثمانليجه او گرنەدە بر سو يه قزانىلا بىلدىگىنى، سز او قورلىمىزك غير تلىلە اثبات ايتىمش اولدق.

بو سنه بر آديم داها آتىورز و دىبورزكە، هر آى سزلىڭ يانتنده اولا جغز. بو سنه ده، عثمانليجه بىلن بىلمەين هركسە خطاب ايدە جىك فائىدەلى و اگيتيجى بىلگىلە سزلىره اولا شاجغز. قونونڭ اوزمانلىلە يابىلا جق ملاقاتلىرى سزلىلە پايلا شاجغز.

بو صايىدەن اعتباراً ايکى صحيفە آيردىغىمز ايکى بولوم داها اكلەدك درگىمزمە. بوندن بويىلە هر آى سزلىره هم عثمانليجه گوزل يازى يازماه نڭ سرلىرىنى آچيقلالا ياجق هم ده نو طلريڭى عثمانليجه طومەنڭ قاپىلىرىنى آرا لا ياجغز. درگى يي تعقيب ايدىن هركس، زمانلە گورە جىككە، عثمانليجه يي او قويابىلىسۇر و حتى يازابىلىسۇر. بورادەكى سر ايسە، درگى يي دوزنلى تعقيب ايتىمك اولا جقدر.

عثمانليجه، عثمانلى دومنىnde قولانىلان تركىجەدر. بو گوندىن فرقى، يازى و اىچرىسىنده بارىندىرىدىغى زنگىن كلمەلردر. بو فرق، محتشم بر دولتى نتيجه ويرمىشدر. گوچلى و زنگىن يارىنلەر اىچون او زومزە دونوك يابىلا جق هر چالىشىمە جىدّى او نە حائزدر.

بز ده بو اوغورده آز و كوچك ده اولسە بر قاتقى صاغلا يابىلىسۇر سەق كندىمىزى موتلو عد ايدە جىڭ. باشارمۇق اىچون باشلامق لازم. هېپ بر لىكىدە اولدىقدن صوڭرە يابىلاما ياجق هيچ بر شى يوق. بر حرف بر حرف دىگلدر.

قالىڭ صاغلا يجاقلە.

متىن اوچار

Gençlik Merkezleri ve Genç Ofisleri Osmanlica egitimine açiyor. Görünen o ki, coğrafya insanı, tarih ve kültürüne açılan kapı ve onun anahtarları hükmünde olan Osmanlicayı önemsiyor, ehemmiyet veriyor.

Biz de Osmanlica Eğitim ve Kültür Dergisi olarak, bu zaman zarfında binlerce okurumuzla bulustuk. Bir dergiyi takip etmekle bile Osmanlica öğrenmede bir seviye kazanlabildigini, siz okurlarımızın gayretleriyle ispat etmiş olduk.

Bu sene bir adım daha atıyoruz ve diyoruz ki, her ay sizlerin yanında olacağız. Bu sene de, Osmanlica bilen bilmeyen herkese hitap edecek faydalı ve eğitici bilgilerle sizlere ulaşacağız. Konunun uzmanlarıyla yapılacak mülakatları sizlerle paylaşacağız.

Bu sayidan itibaren iki sayfa ayridigimiz iki bölüm daha ekledik dergimize. Bundan böyle her ay sizlere hem Osmanlica güzel yazı yazmanın sırlarını açıklayacak hem de notlarınızı Osmanlica tutmanın kapilarını aralayacağız. Dergiyi takip eden herkes, zamla görecek ki, Osmanlicayı okuyabiliyor ve hatta yazabiliyor. Buradaki sir ise, dergiyi düzenli takip etmek olacaktır.

Osmanlica, Osmanlı döneminde kullanılan Türkcedir. Bugünden farkı, yazı ve içerisinde barındırıldığı zengin kelimelerdir. Bu fark, muhteşem bir devleti netice vermiştir. Güçlü ve zengin yarınlar için özümüze dönük yapılacak her çalışma ciddi öneme haizdir.

Biz de bu ugurda az ve küçük de olsa bir katkı saglayabiliyorsak kendimizi mutlu addedeceğiz. Başarmak için başlamak lazımdır. Hep birlikte olduktan sonra yapamayacak hiçbir şey yok. Bir harf bir harf değildir.

Kalın sağlicakla.

عثمانلیجه اوگرنمه حکایه م

İSA AVCI / DENİZLİ

قونيه مولانا موزه سندہ بربنندن دگرلى، بها بىچيلمز جام، اخشاب، طاش، تکستيل، موزىك آلتلىرى و سائر اثرلر سرگىلىنىيور اما بىنىڭ چوق هيجانلاندىرلان اثرلر، يازماه اثرلر و لوحه لر اولدى.

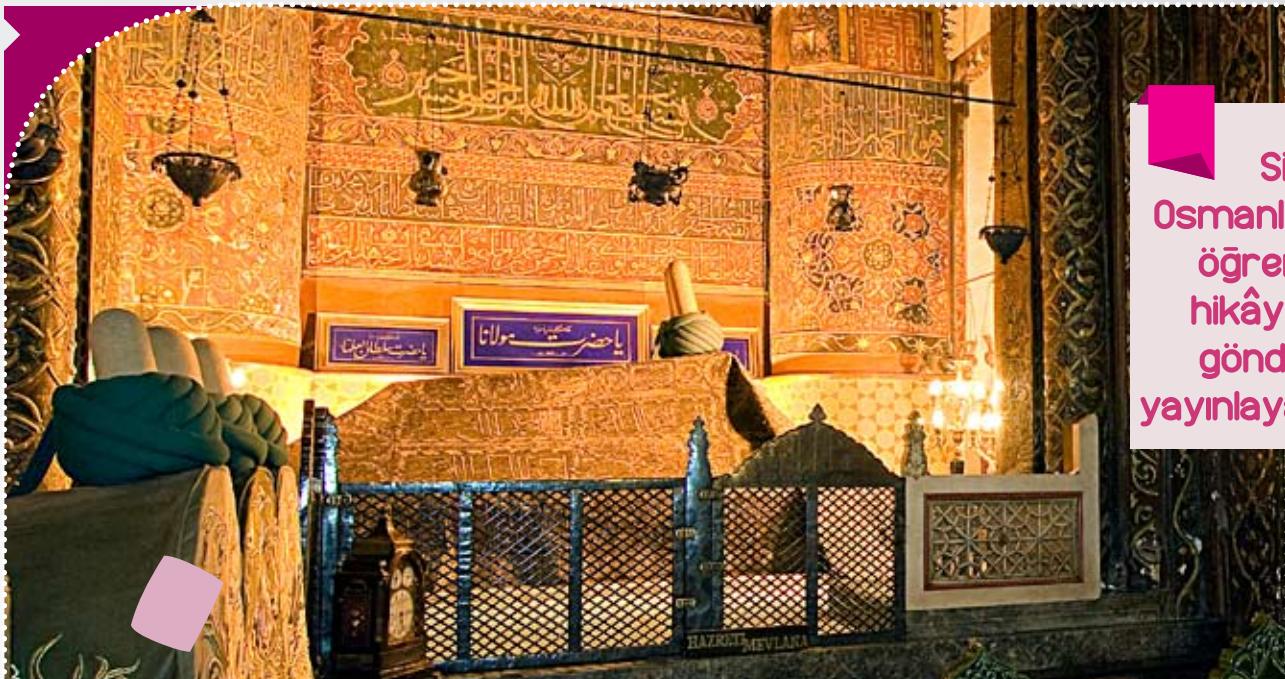
جامىكان اىچىنده كى او ئىمكى،
گوز نورى يازماه اثرلرى اينجەلر كن
هيجاندىن يورگم چارپىيوردى. ديوارلرده
آصىلى اوڭلى خطا طلراث ئىندىن چىقىمش
لوحه لرى او قومە يە چالىشىر كن حزنىلىنىيوردم.

آهكە نە آه! او گوزلم خطرلى او قويا ماماق حزن ويرىيوردى بىڭا.
او گوزلم جانم خطرلى او قومق اىچون نەلر نەلر ويرىيوردى.
و اورادە حضرت پىرڭ حضورندە سوز ويرىيورم؛
”سن شاهد اول پىرم، عثمانلیجه يى اوگرنە جىگم.
آتالىمىڭ يوزلرجه بىل قوللاندىقلرى بو خەطى ھم

Konya Mevlana Müzesinde birbirinden değerli, paha biçilmez cam, ahşap, taş, tekstil, müzik aletleri ve sair eserler sergileniyor ama beni en çok heyecanlandıran eserler, yazma eserler ve levhalar oldu.

Camekân içindeki o el emeği, göz nuru yazma eserleri incelerken heyecandan yüreğim çarpıyordu. Duvarlarda asılı ünlü hattatların elinden çıkmış levhaları okumaya çalışırken hüzünleniyordum.

Ah ki ne ah! O güzelim hatları okuya-

Siz de
Osmanlıcayı
öğrenme
hikâyenizi
gönderin,
yayınlayalım.

كندىم او گرنە جىڭم ھم دە اولادلىرىمە
او گرتە جىڭم و بىر سوڭرە كى زيارىتمەدە
او جانم ئىل يازماهلىرىنى، لوحەلرى
اوقواياجۇم.

عثمانلىيجه يى او گرنە سوزىمى، ۲۰۱۲ شب
عروس احتفالىنده ويرمىشدىم. اما نره دن ناصل
باشلاياقىقدەم. بو ساحە دە يازىلماش قايىناق اثرلر، ايلگىلى
دو كومانلار وارمىدى؟ بنم
ايچون تام بر معىما ايدى.
ايىشته بن بو دوشونجەلر ايچىندە
ايكن درىگىڭز ئىلە گوکدىن دوشىر
گىي دوشى. شىمىدى عثمانلىيجه اگىتىم و كولتور
درىگىسى سايىھ سىنده عائىلە جىك عثمانلىيجه او گرنىيورز.
و الله نصىب ايدرسە سىنە يە شب عروس احتفالىنە تكرار
گىيدە جىڭم. و او جانم عثمانلىيجه خطرلى اوقواياجۇم
ان شاء الله.

mamak hüzün veriyordu bana. O güzelim canım hatları okumak için neler neler vermezdim. Ve orada Hazret-i Pir'in huzurunda söz veriyorum; "Sen Şahit ol Pir'im, Osmanlıcayı öğreneceğim. Atalarımın yüzlerce yıl kullandıkları bu hattı hem kendim öğreneceğim hem de evlatlarımı öğreteceğim ve bir sonraki ziyaretimde o canım el yazmalarını, levhaları okuyacağım."

Osmanlıcayı öğrenme sözümü, 2012 Şeb-i Arus ihtifalinde vermiştim. Ama nereden nasıl başlayacaktım. Bu sahada yazılmış kaynak eserler, ilgili dokümanlar var mıydı? Benim için tam bir muamma idi.

İşte ben bu düşünceler içinde iken derginiz elime gökten düşer gibi düştü. Simdi Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi sayesinde ailecek Osmanlıca öğreniyoruz. Ve Allah nasip ederse seneye Şeb-i Arus ihtifaline tekrar gitceğim. Ve o canım Osmanlıca hatları okuyacağım inşallah.

Mütehassislerin Gözüyle

Tarihî Kesiklige Topyekün İtiraz Etmemiz Lazım

تاریخي کسیکلگه طوپ یکون اعتراض ایتمه مز لازم

MEHMET DOĞAN İLE MÜLÂKÂT: METİN UÇAR editor@osmanlicadegi.com

(١) خواجهم بز ٢٠١٣ اوچاق آي اعتباريله عثمانليجه اگيتيم و كولتور درگيسىنى چىقارمه يه باشلادق. درگى آلاندە ايلك و تك. شو آنده بر سنه ي طولديرىمىش اولدق. بو سنه اعتباريله ده آيلق اولارق يايىنلامە يه دوام ايدە جگز. عثمانليجه، هر كىشك او نىسەدىيگى فقط كندىنى بر درجه او زاق گوردىيگى، دىيگر طرفدن ده ناصل او گىرنىلە جىڭى بىلە مز بر حال واردى. أونىورسيتەلردى دىيگىشىك قورسالردا بعض چالىشىمەلر يايپىلىيوردى؛ اما ايلك دفعە نيسان ٢٠١٢ دن اعتباراً، ملى اگيتيم باقانلغىلە يايپىلان پروطوقوللر چىچوھ سىنده

(1) Hocam biz 2013 Ocak ayı itibariyle Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisini çıkarmaya başladık. Dergi alanında ilk ve tek. Şu anda bir seneyi doldurmuş olduk. Bu sene itibariyle de aylık olarak yayımlamaya devam edeceğiz. Osmanlıca, herkesin önemסediği fakat kendini bir derece uzak gördüğü, diğer taraftan da nasıl öğrenileceğini bilemez bir hal vardı. Üniversitelerde değişik kurslarda bazı çalışmalar yapıliyordu; ama ilk defa Nisan 2012'den itibaren, Milli Eğitim Bakanlığı'yla yapılan protokoller çerçevesinde ciddi manada bir taleb oluştu, tabi ilk defa bu kadar geniş bir arz da olmuştu. Biz de bu sebeple herkesin ülfet ettiği, tanıdığı, bildiği bir yapı içerisinde Osmanlıcayı onlara öğretelim, sevdirelim istedik. Bu anlamda da bu konuda uzman şahıslarla, kişilerle, telif eser üretmiş insanlarla muhabab olup onların da gözönüyle hadiseyi görmelerini arzu ediyoruz. Bu çerçevede size ilk sualim, **Mehmed Doğan'ı nasıl tanımlıyız?**

Evet. Bizden mi başlıyoruz, derilden başlarız diye düşünmüştüm. Efendim ben yazı işleriyle uğraşıyorum; aşağı yukarı 70'li

جڏي معناده بر طلب اولو شدي، تبع ايلك دفعه بو قدر گنيش
بر عرض ده اولو شمش اولدی. بز ده بو سبليه هركسڪ الفت
اينديگي، طانيديغى، بيلديگي بر ياي ايچريسنده عثمانليجه ي
اونلره او گرتەلم، سوديرەلم ايستەدك. بو آڭلامدە ده بو قونوده
اوزمان شخصىرلە، كيشىرلە، تأليف اثر اورتىش انسانلرلە
مخاطب اولوب اونلرڭ ده گوزلگىلە حادثە يى گورمه لرىنى آرزو
ايدىبورز. بو چرچوه ده سزه ايلك سؤالم، محمد طوغانى ناصل
طانيمالى يىز؟

اوت. بزدغى باشلايورز، درگىدن باشلارز دىيە دوشۇنمىشدم.
افندم بن يازى ايشلىلە اوغراشىبورم؛ آشاغى يوقارى ٧٠'لى
يىللردىن برى. ١٩٧٥'دە ايلك كتابم چىقىدى: باشىلاشمى
اهانتى.

تبع او زماندىن برى بو قونو، قونولرىمىزدىن بريسى. يعنى ديل،
حرف انقلابى، عثمانليجه. بر ملتڭ اوپىلە ١ يىللق، ٢ يىللق،
٣ يىللق، ١٠ يىللق ماضىسى اولماز. يوزلرجە، بىڭلرجە يىللق
درىنلگى اولور. بز ده اوپىلە بر ملتز.

آلفابە دگىشىكلگى بو درىنلگى يوق ايندى. ديل دورىمى طبىعى
اونى داها مزمن حالە گتىردى. بز ده ايشته او ايلك كتابمىزدە
بىلە بو ديل دورىمiele، حرف انقلابىلە ايلگىلى گورو شلىمىزى
يازىمە يە باشلامىشدق. او گوندىن بو گونە ده عىن منوال اوزرە
يازىبورز. دىللە ايلگىلى، ادبىاتلە ايلگىلى، ياقىن تارىخلە ايلگىلى
چالىشىمە لمىز وار.

بنم سوزلگم، او زمانكى ديل قورو مى سوزلگنىڭ او چدە برى
داها فضله سىدى. صوڭرە گىنىشلىتم. شىمىدى بى خىلى داها
گنىش اولدى طبىعى؛ هم اورنكلرىلە هم كلمە قادر و سىلە.

yillardan beri. 1975'te ilk kita-
bim çıktı: Batılılaşma İhaneti.

Tabi o zamandan beri bu konu,
konularımızdan birisi. Yani Dil,
harf inkilabı, Osmanlıca. Bir mil-
letin öyle 1 yıllık, 2 yıllık, 3 yıllık,
10 yıllık mazisi olmaz. Yüzlerce,
binlerce yıllık derinliği olur. Biz
de öyle bir milletiz.

Alfabe değişikliği bu derinliği yok
etti. Dil devrimi tabi onu daha
müzmin hale getirdi. Biz de işte
o ilk kitabımızda bile bu dil dev-
rimiyle, harf inkilâbiyla ilgili gör-
üşlerimizi yazmaya başlamıştık.
O günden bugüne de aynı minval
üzere yazıyoruz. Dille ilgili, ede-
biyatla ilgili, yakın tarihte ilgili
çalışmalarımız var.

Benim sözlüğüm, o zamanki Dil
Kurumu sözlüğünün üçte biri
daha fazlasıydı. Sonra genişlet-
tim. Şimdi bir hayli daha geniş
oldu tabi; hem örnekleriyle hem
kelime kadrosuyla.

**(2) Peki hocam, az önce bah-
settiğiniz gibi eserlerinizin
büyük bir kısmı dil ve keli-
meler üzerine yaptığınız çal-
ışmalardan müteşekkil gö-
züküyor. Dil, bir insan veya
toplum için neyi ifade ediyor?
Nasıl bakmalıyız bu konuya?**

İnsan ancak diliyle kaimdir. Dilimiz yoksa diğer canlılardan bir
farkımız olduğunu söylememiz mümkün değil. Yani önce dili-
miz var. Bu bir ifade aracı, beyan
aracı. Ama aynı zamanda hafiza-
mız da var. Dilimize gelen şeyleri
zihnimizde saklayabiliyoruz.
Tabi daha sonra yazılı bir hafiza-
mız da var. Yani dile gelen şeyleri
kaydediyoruz, yazıya geçiriyor-
uz. Bu da, işte binlerce yıllık bir
birikimiz. Yani insanlığın eğer

(۲) پکی خواجهم، آز اوڭجه بىت ايتدىگىڭز گى اثرلىيڭىز ئىپسى دىل و كلمەلر ئوزرىينه ياپدىغىڭز چالىشىمەلردىن مەتشكىل گۈزو كويور. دىل، بر انسان ويا طوپلۇم اىچون نە يى افادە ايدىيور؟ ناصل باقىلى يىز بو قۇنويە؟

انسان آنچق دىليلە قائىدر. دىلمىز يوقسە دىيگر جانلىيردىن بر فرقىز اولدىغۇ سوپىلە مەمزۇن دىگل. يعنى اوڭجه دىلمىز وار. بو بر افادە آراجى، بىيان آراجى. اما عىن زماندە حافظە مەز دە وار. دىلمىزه گلن شىلىرى ذهنمىزدە دە صاقلا يابىلىيورز. طبىعى داها صوڭرە يازىلى بىر حافظە مەز دە وار. يعنى دىلە گلن شىلىرى قىد ايدىيورز، يازى يە گچىرييورز. بو دە، ايشتە بىڭىرچە يىلىق بىر بىرىكىمەز. يعنى انسانلىغۇڭ اگر بىر بىرىكىمى وارسە، كولتور و مدنىت بىرىكىمى، ايشتە بو دىل آراجىلىغىلە اورتە يە چىقىمىش بىرىكىمەز. يعنى انسان، حافظە سىلە قائىم اولدىغۇ گى، طوپلۇملۇڭ حافظەسى دە تارىخلىرىدەر چونكە.

(۳) گۈنۈزدە شوپىلە بىر بىلگى وار. شو آن قوللاندىغىمىز كلمەلر اعتبارىلە گۈنۈز ترکىجەسى قىصىر. أورتىم ياپىق، تالىفات ياپىق چوق گوج. يعنى او اسکى سطوت دوغىلەندە كى گى اولىسى مەكىن دىگل. نە در بو طوروم؟

كولتوريزمە و دىلمىزه بىوك بىر ضربە اوروپىدى، حرف انقلابى و دىل دورىمەلە. بو، ذهنمىزدە بىوك خسار مىدانە گىتىرىدى. نە قدر انكار اىتسەك دە بو بويىلە. مثلا دىيەلمكە ۱۹۰۰'لى يىلىردى طوغىمىش يازارلىڭ كلمە قادر و سىلە، دىيەلمكە نجىب فاضل، مشھور بىر شاعر اولدى؛ داها ۲۰ ياشىندا، ۲۰'يى براز گچىمىشken. اونلارنىڭ كلمە قادر و سىلە، بوندىن ۲۰ يىل اوڭجه طوغانلىڭ كلمە قادر و سىنې بىر آرایە گىتىرىدىگىزدە بىر فرقى چوق

bir birikimi varsa, kültür ve medeniyet birikimi, işte bu dil aracılığıyla ortaya çıkmış birikimdir. Yani insan, hafızasıyla kaim olduğu gibi, toplumlar da tarihiyle kaimdir. Toplumların hafızası da tarihleridir čunkü.

(3) Günüümüzde şöyle bir bilgi var. Şu an kullandığımız kelimeler itibariyle günümüz Türkçesi kısır. Üretim yapmak, telifat yapmak çok güç. Yani o eski satvet dönemlerindeki gibi olması mümkün değil. Nedir bu durum?

Kültürümüze ve dilimize büyük bir darbe vuruldu, harf inkilâbı ve dil devrimiyle. Bu, zihnimizde büyük hasar meydana getirdi. Ne kadar inkâr etsek de bu böyle. Mesela diyelim ki 1900'lü yıllarda doğmuş yazarların kelime kadrosuyla, diyelim ki Necip Fazıl, meşhur bir şair oldu; daha 20 yaşında, 20'yi biraz geçmişken. Onların kelime kadrosuyla, bundan 20 yıl önce doğanların kelime kadrosunu bir araya getirdiğinizde bu farkı çok açık görüyorsunuz.

Biz o zenginliğin yerine fakirliği tercih ettik. Büyük bir hazinemiz var. O hazineyi hapsettik. Yani kullanımdan düşürdük. Kilitledik kapısını. Sonra sıfırdan başlamaya kalkıştık.

Biz bundan 15 gün önce İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'nda üç gün süren "Tarihi Roman ve Romanda Tarih" isimli bir sempozium yaptık. Orada Azerbaycanlı bir şair de vardı. Dedi ki; ben sizin eski yazarlarınızı da biliyorum; Halid Ziya'dan tut, Reşat Nuri'ye kadar, Tanrı'nın'a kadar. Eski yazarlarınızı da okudum. Yenileri de okuyorum.

آچيق گوروپورسکر. بز او زنگينلگىڭ يرينه فقيرلگى ترجىح ايتدىك. بىوک بر خزىنە مز وار. او خزىنە يى چىس ايتدىك. يعنى قوللانىمىدىن دوشوردىك. كلىدله دك قاپىسىنى. صوڭره صفردىن باشلامە يە قالقىشىدق.

بز بوندىن ۱۵ گون اوڭجه استانبولده طولە باغچە سرائىنده أوج گون سورن ”تارىخى رومان و رومانىه تارىخ“ اسملى بىر سمپوزيوم ياپىدق. اورادە آذربىجانلى بر شاعر دە واردى. دىدىكە؛ بن سزڭ اسکى يازارلىرىڭزى دە بىلىيورم؛ خالد ضيادەن طوت، رشاد نورى يە قدر، طاك پىڭارە قدر. اسکى يازارلىرىڭزى دە اوقدۇم. يېڭىلىرى دە اوقدۇرم. يعنى ايكيسى آراسىنده باقييورم بىوک بر فقيرلەك گوروپورم. بونلىرى دە پىاسە دە چوق رغبت گورن كتابلىرى ۵۰ 'شر ۱۰۰' ر بىڭ باصىلان يازارلر. اصل بو قونو أوزرنە طورمە ئىز لازم، دىدى.

گرچىكىن دە بو قونو أوزرنە طورمە مز لازم. زنگىن دىلمىزە دونغە مز، اونڭ بىلگىسىنە صاحب اولە مز لازم. اسکىدىن بىر متن اوڭمىزە چىقىدىغى زمان شو ياپىلىرىدى: يا بو عربىجە، بو فارسجە. بىر دىلڭ كىلمەلرینىڭ اتنىك منشائى دىگل قوللانىم دىگرى أوئلىيدر. كتاب كىلمەسى عربىجە در. اما اونڭ يرينه بىر كىلمە قويىمام. قويىمام دە ذاتا. قويابىلسەلدە دە قويارلەرى دى شىمىدى يە قدر.

(۴) بىر دە صوڭ يازىلىرىڭزىن بىرىسىنە ‘سوزلگى گىنىشتىت، كىلمەلرى طارالت’ يازمىشدىيڭز. ذمّت، آشكار گې ۱۲ كىلمە واردى خاطرلاadiغم؛ بۇڭا مقابل سادە جە ‘آچيق’ كىلمەسى...

بر تك كىلمە بىر سورو ايش گوروپور. مايمونجىق گىچى. يعنى هە قاپى يى آچىيور و آڭلام غائب اولوپور. سىڭ اصل قىصد ايتدىگە ئاڭلاشىلمىيور.

Yani ikisi arasında bakıyorum büyük bir fakirlik görüyorum. Bunlar da piyasada çok rağbet gören kitapları 50'şer 100'er bin basılan yazarlar. Asıl bu konu üzerinde durmanız lazım, dedi.

Gerçekten de bu konu üzerinde durmamız lazım. Zengin dili-mize dönmemiz, onun bilgisine sahip olmamız lazım. Eskiden bir metin önmüze çıktıığı zaman şu yapıldırdı: Ya bu Arapça, bu Farsça. Bir dilin kelimelerinin etnik menşei değil kullanım değeri önemlidir. Kitap kelimesi Arapçadır. Ama onun yerine bir kelime koymam. Koyamam da zaten. Koyabilselelde de koyar-lardı şimdide kadar.

(4) Bir de son yazılarınızdan birisinde ‘sözlüğü genişlet, kelimeleri daralt’ yazmıştinız. Zimmet, aşıkâr gibi 12 kelimevardı hatırladığım; buna mukabil sadece ‘açık’ kelimesi...

Bir tek kelime bir sürü iş görür. Maymuncuk gibi. Yani her kapıyı açıyor ve anlam kayboluyor. Senin asıl kastettiğin anlaşılmıyor.

(5) Bunun etkisi nedir?

Mesela önermek kelimesi: teklif etmek mi, tavsiye etmek mi, yoksa başka bir şey mi? Şimdi hatırlıma gelmeyen anlamları da var bu kelimenin. Böyle bazı kelimeler çok fazla kullanılıyor. Çok anlamı karşılaşacak şekilde kullanılıyor ve dilin derinliği ortadan kalkmış oluyor.

(6) Evet, kelimelerin kültürel bir arka planı var. Bu tara-fa aktardığı bir derinlik var. Bahsettiğiniz bu durum, o arka planı yakalamak adına

(5) بونڭ أتكىسى نه در ؟

مثلاً أوڭرمك كلمه سى: تكليف اىتمىكمى، توصيه اىتمىكمى، يوقسە باشقە بر شىمى؟ شىمىدى خاطرىمە گلمەين آڭلاملىرى ده وار بو كلمەنڭ. بويىلە بعض كلمەلر چوق فضله قوللانىلىيور. چوق آڭلامى قارشىلاياجق شىكلە قوللانىلىيور و دىلڭ درىنلەنگى اورتە دن قالقىمش اولۇييور.

(6) اوت، كلمەلرڭ كولتورل بىر آرقە پلانى وار. بو طرفە آقتاردىغى بر درىنلەنگ وار. بىح اىتدىگىز بى طوروم، او آرقە پلانى ياقەلامق آدینە بر پروبلەم. بو دە يىڭى بى زىنگىنلەنگى، يىڭى بى كولتورل آقسىيونى اورتە يە قويىھە يى زورلاشدیرىيور.

مثلاً استقلال مارشىنىڭ كلمەلرى، دىل قورومنڭ سوزلەنگىنىڭ صوڭ باصقىيدە گىرە بىلدى. بى چوق كلمە سى. يعنى بى ئولكەنڭ ملى مارشى، او ئولكەنڭ رسمى قورومىمى صايىلان دىل قورومنڭ سوزلەنگىندە كلمەلرى يىر آلمایان بى ماش.

بىلەپىرىسگىز، ۲۸ شىباط باقانلىرنىن بىرى، بى كلمەلرى و داها بى سورو كلمە ياساقلامىشدى. بونلرڭ بىرچوغۇ، استقلال گې، ملىت گېيىشىنىڭ مارشىندە قوللانىلەن كلمەلر.

(7) پىكى، خواجه بىز عثمانلىجە قۇنوسى أوزرىنە طورو يورز، بىو آڭلامىدە عثمانلىجە چالىشىمەلرى يايپىرىز. عثمانلىجە أوزرىنە بىر درىگى چىقارىيورز. عثمانلىجە أو گەنلىيمى انسانلر ؟

ترکىيە دە بن آيدىنەم دىين بى كىيمىسىنىڭ عثمانلىجە أو گەنلىمەسى، يعنى او اسکى حرف دىدىيگىز يازى يى أو گەنلىمەسى، اڭ آزىزدىن او قۇياجق شىكلەدە أو گەنلىمەسى، قبول ايدىلە بىلىرى بى شى دىگل. بىو كىسيكلەنگە اعتراض اىتمە مىز گەركىيور. يعنى تارىخىڭ بى دونىندە بىردىن ساطورى آتىيورسگىز و داها أو ڭىچە سى يوق دىيورسگىز.

bir problem. Bu da yeni bir zenginliği, yeni bir kültürel aksiyonu ortaya koymayı zorlaştırıyor.

Mesela İstiklal Marşı'nın kelimeleri, Dil Kurumu'nun sözlüğüne en son baskında girebildi. Birçok kelimesi. Yani bir ülkenin milli marşı, o ülkenin resmi kurumu sayılan Dil Kurumu'nun sözlüğünde kelimeleri yer almayan bir marş.

Biliyorsunuz, 28 Şubat bakanlarından biri, bu kelimeleri ve daha bir sürü kelime yasaklamıştı. Bunların birçoğu, istiklal gibi, millet gibi İstiklal Marşı'nda kulanılan kelimeler.

(7) Peki, hocam biz Osmanlica konusu üzerine duruyoruz, bu anlamda Osmanlica çalışmalarını yapıyoruz. Osmanlica üzerine bir dergi çıkarıyoruz. Osmanlica öğrenmeli mi insanlar?

Türkiye'de ben aydınım diyen bir kimsenin Osmanlica öğrenmemesi, yani o eski harf dediğimiz yazılıyı öğrenmememesi, en azından okuyacak şekilde öğrenmememesi, kabul edilebilir bir şey değil. Bu kesiklige itiraz etmemiz gerekiyor. Yani tarihin bir döneminde birden satırı atıyorsunuz ve daha öncesi yok diyorsunuz. Ağacı kökünden kesip atıyorsunuz. Buna itiraz etmek lazımdır. Ve mümkün olduğu kadar, yani herkes belki bunu yapamaz ama herkesin böyle bir istiyakı olmalıdır. Ama içinden bir kısmı da yapar. Bu da elbette ki ona da fayda verir.

(8) Şu an Hayrât Vakfı'nın kurslarında 100 bin kişi sertifika almış durumda. Böyle bir tablo var. Ve bu 14 yaş

آغاجى كوكىدىن كسوب آتىيور سىڭز. بۇڭا اعتراض ايتىمك لازم. و ممکن اولدىيغى قدر، يعنى هر كس بلکه بونى ياپاماز اما هر كسىڭ بويىلە بر اشتىاق اوئلى. اما اىچىندىن بىر قىسى دە ياپار. بۇ دە البتە كە اوڭا دە فائىدە وىرر.

(٨) شو آن خيرات وقفنىڭ قورسلرنده ۱۰۰ بىڭ كىشى سرتىفيقە آلمىش طورومدە. بويىلە بر طابلو وار. و بۇ ۱۴ ياش ايلە ۸۰ ياش آراسى انسانلر. هر ياشدىن انسان وار. اگىتىملى، اگىتىمىز، او خانمى، اصناف هر كسى... بويىلە بر طابلو وار. او گىرنىلردا دە شوپىلە بر طوروم وار؛ حرفلىرى او قومە يى بىلەك. قىصد سادە جە بۇ اولاسە گىرك. يعنى عثمانىيجه يى او گىرنىكىدە براز داها بۇ كىلمەلر نقطە سىنە، لسان نقطە سىنە نەلر اوئلى؟ انسانلر بۇ قونودە ناصل چالىشىمەلر ياپىلى؟

برنجىسى، بۇ بىر أشىك. بىڭا طاياتىلان بىر شىئە قارشى بىن بونڭ اوته سنه گچىمك اىستىيورم. يعنى سىڭا بىر انگل قويىشلر، او انگلڭىچى اوته سنه گچىمك اىستىيورم. انسان بونى اىستىيور. مادامكە سز انگللە دېڭىز، بۇ انگلى طوغىرى بولىيورم و بىن بونى او گىرنىيورم.

ايكنجىسى دە بۇ متنلىرى طوغىriden او قومق، آڭلامق. عين زماندە كىلمە بىلگىسىنى گىنىشلىتمك. بۇگون بىلەن قوللانىلان كىلمەلرڭ اوته سىنە كىلمەلرە اولاشىق و طوغىriden اونلرلە اىلىشىكى قورمق. بونى ييانجىلىر دە ياپىيور. آدم دىيەلم يونس امرە ناڭ شعرلىرىنى چوق بىگىنىيور. ترکىجە او گىرنىيور انسانلرڭ بىر چوغۇ. ترکىجە او گىرنىكىلە قالمىيور، اسکى حرفلى متنلىرى او قوياجق قدر عثمانىيجه او گىرنىيور.

طبعى "افندىم اسکى متنلىرى او قوياجق آدم يىتىشدىرە ملڭ" اوته سىنە بىر طرفى اولدىيغى دوشۇنۇيورم. اونى هر دولت ياپار.

ile 80 yaş arası insanlar. Her yaştan insan var. Eğitimli, eğitsiz, ev hanımı, esnaf herkes... Böyle bir tablo var. Öğrenenlerde de şöyle bir durum var; harfleri okumayı bilmek. Kasıt sadece bu olmasa gerek. Yani Osmanlîcayı öğrenmekte biraz daha bu kelimeler noktasında, lisan noktasında neler olmalı? İnsanlar bu konuda nasıl çalışmalar yapmalı?

Birincisi, bu bir eşik. Bana dayatilan bir şeye karşı ben bunun ötesine geçmek istiyorum. Yani sana bir engel koymuşlar, o engelin ötesine geçmek istiyorum. İnsan bunu istiyor. Mademki siz engellediniz, bu engeli doğru bulmuyorum ve ben bunu öğreniyorum.

İkincisi de bu metinleri doğrudan okumak, anlamak. Aynı zamanda kelime bilgisini genişletmek. Bugün bilinen kullanılan kelimelerin ötesinde kelimelere ulaşmak ve doğrudan onlarla ilişki kurmak. Bunu yabancilar da yapiyor. Adam diyelim Yunus Emre'nin şiirlerini çok beğeniyor. Türkçe öğreniyor insanların birçoğu. Türkçe öğrenmekle kalmıyor, eski harfli metinleri okuyacak kadar Osmanlîca öğreniyor.

Tabi "efendim eski metinleri okuyacak adam yetiştirelim" in ötesinde bir tarafı olduğunu düşünüyorum. Onu her devlet yapar. Her ülke yapar. Yani Bulgaristan'da mesela bizim arşiv malzemeleri var. Bir kısmını oraya satılmış. Bir kısmını geri alındı da hâlâ bir kısmı duruyor.

Adamlar onun üzerine bir sistem kurmuşlar. Eleman yetiştii-

هر ئولكە ياپار. يعنى بولغارستاندە مثلا بزم آرشيyo مالزمه لرى وار. بر قسمى اورايە صاتىلماش. بر قىمنى گرى آلدق دە حالا بر قسمى طورو يور.

آدملىر اونڭ اوزرىنە بر سىستەم قورمىشلەر. ألمان يىتىشدىرييورلر. اونلرڭ چۈزۈملە مەسىنى ياپدىرييورلر. بزم آرشيولرده اڭ چوق ژاپونلر، آمرىقەلىر فلان چالىشىيور مثلا. بۇنى ھركىس ياپار. بىز، بو ئولكە نڭ انسانلىرى، بو مىلّىڭ فردىلرى اولارق، بو گچىمشە صاحب انسانلار اولارق نە ياپىلى يىز؟ بىز بونڭ چوق داها أوته سىنى ياپابىلەملى يىز.

(٩) آز اوڭجه بىجى بىتىك مىسئىلەسى أونمىلى غالبا. يعنى طاواندىن بر شىئى طوتمىش اولقى يىترلى اولىييور. برقاچ پروفېسور يىتىشمىش. آلتىدە برقاچ آسيستان وار، اولايى چۈزمىيور.

ايىشكى تحف طرفى اورادە دە يىترلى آدم يوق. شو آنده بزم آرشيولرده كفایت ايده جىك مقداردا مەتكىسىمىز يوق.

(١٠) اما طبانڭ بو ايشى زورلامەسى، انسانلرڭ صاحب چىقىمىسى، طوب يىكون او كولتورىنە گچىمشىندىن قوپاران شىئى تىكار گوندەمە طاشىمۇق آدىنە چوق أونمىلى بر چالىشىمە گى گوزو كويور. طولايىسىلە انسانلار بلکە دە حىرفلە باشلىيورلر ايلك دفعە اما گوندەلرینە گىرە جىك كىلمەلر اوگىرنىيورلر.

اوت. كىشكە يازماهى دە او گىرنىسىلەر؛ يازنجە دە عثمانانلىجە بىلىيورسڭىز چوق بىوک بر قولايلىق صاغلىييور. بن او گىرنە مەممە مىلا يازماهى. املا او گىرنىك گر كىيور.

(١١) بىز شوile ياپىيورز خواجەم.

سن باياوغى ايشلەك يازىيورسڭ گى ماشاء الله. گوزل. بن آنچى او قويا بىلىيورم. يازايىلسەك يعنى نوط طومە دە، متن

riyolar. Onların çözümlemesini yaptırıyorlar. Bizim arşivlerde en çok Japonlar, Amerikalılar filan çalışıyor mesela. Bunu herkes yapar. Biz, bu ülkenin insanları, bu milletin fertleri olarak, bu geçmişe sahip insanlar olarak ne yapmalıyız? Biz bunun çok daha ötesini yapabilmeliyiz.

(9) Az önce bahsettiğiniz o eşik meselesi önemli galiba. Yani tavandan bir şeyi tutmuş olmak yeterli olmuyor. Birkaç profesör yetişmiş. Altta birkaç asistan var, olayı çözmüyor.

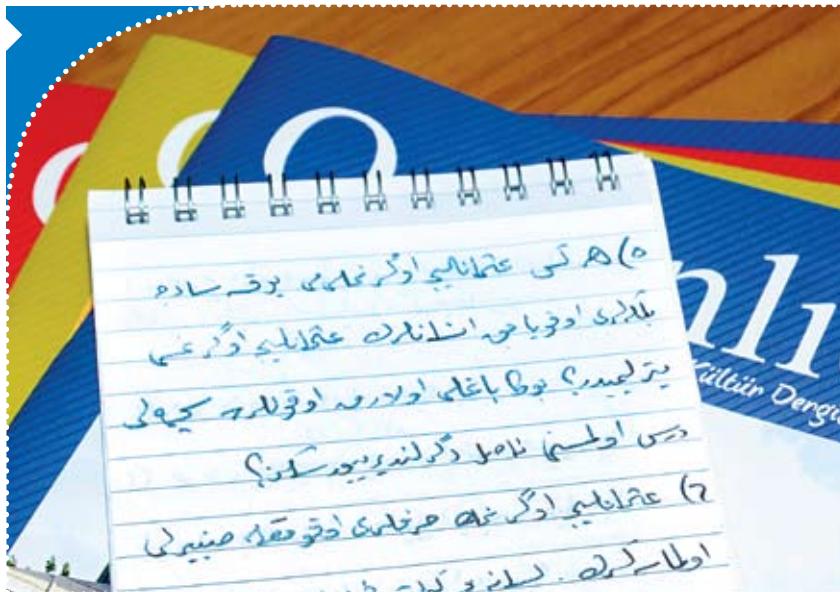
İşin tuhaf tarafı orada da yeterli adam yok. Şu anda bizim arşivlerde kifayet edecek miktarda mütehassisimiz yok.

(10) Ama tabanın bu işi zorlaması, insanların sahip çıkması, topyekün o kültürüne geçmişinden koparan şeyi tekrar gündeme taşımak adına çok önemli bir çalışma gibi gözükyor. Dolayısıyla insanlar belki de harflerle başlıyorlar ilk defa ama gündemlerine girecek kelimeler öğreniyorlar.

Evet. Keşke yazmayı da öğrenseler; yazınca da Osmanlıca biliyorsunuz çok büyük bir kolaylık sağlıyor. Ben öğrenemedim mesela yazmayı. İmla öğrenmek gerekiyor.

(11) Biz şöyle yapıyoruz hocam.

Sen bayağı işlek yazıyorsun gibi mashedallah. Güzel. Ben ancak okuyabiliyorum. Yazabilsek yani not tutmada, metin oluşturmada filan büyük kolaylık var. İmlayı da doğru öğrenmiş oluyorsun o zaman. İnce harf, kalın

اولوشديرمه ده فلان بیوک قولايلق وار. املاي ده طوغري اوگرنسش اولويورسڭ او زمان. اينجه حرف، قالين حرف شونلر، بونلر. اڭ آزىزدۇن اوڭچە لىكلە اوقومه يي اوگرنەلم. صوڭره ده يازىمە يي ده اوگرنسك اىچون غىرت صرف ايدەلم. افندىم بونى نزە ده قوللانا جغۇز فلان دگل. كىنى نوطلرىمىزى طوتارز اڭ آزىزدۇن. بىللى اولماز، بو آلاندە ده بىر گىنىشلەمە اولاپىلىر. بو گىنىشلەك داها اوڭچە دن تىخىي بىلە ايدىلە مىيوردى. شىمىدى بىر گىنىشلەك وار. داها گىنىش بىر ئولكە ده دا ياشىيور اولاپىلىر زىگىلە جىكىدە. ذهنمىزك پرانغەلرى داها فضله قىريالاپىلىر.

(١٢) بىز شونى گوردى خواجهم. انسانلرە عثمانلىيجه يى نىيە اوگرنيورسڭىز صورىسىنى صوردىغىمىزدە گىللەكىلە ”بن دەمدە قالان مكتوبى اوقومق اىستىيورم“ ويا ”هر گون يانىندىن گچمىش اولدىغىم اورادە يازىلر وار و بن اوقويامىيورم، بونى اوگرنسك اىستىيورم.“ بىر دە داها چوق ”بو قرآنڭ يازىسنه بىڭرىيور.“ اصلنده انسانلىرى اىچرىيده تىيكلەين باشقە بىر عنصر دە وار، گوردىگىمىز قدرىلە.

harf şunlar, bunlar. En azından öncelikle okumayı öğrenelim. Sonra da yazmayı da öğrenmek için gayret sarf edelim. Efendim bunu nerede kullanacağınız filan değil. Kendi notlarınızı tutarız en azından. Belli olmaz, bu alanında da bir genişleme olabilir. Bu genişlik daha önceden tahayyül bile edilemiyordu. Şimdi bu genişlik var. Daha geniş bir ülkede de yaşıyor olabiliriz gelecekte. Zihnimizin prangaları daha fazla kırılabilir.

(12) Biz şunu gördük hocam. İnsanlara Osmanlicayı niye öğreniyorsunuz sorusunu sorduğumuzda genellikle “ben dedemden kalan mektubu okumak istiyorum” veya “her gün yanından geçmiş olduğum orada yazılıar var ve ben okuyamıyorum, bunu öğrenmek istiyorum.” Bir de daha çok “bu Kur'an'ın yazısına benziyor.” Aslında insanları içerisinde tetikleyen başka bir unsur da var, gördüğümüz kadariyla.

Doğru. Bu insanlarda bu temel var. Bu da güzel bir şey. Yani kaybedilmiş bir şey. Bizden önceki nesillerin, atalarımızın, cedlerimizin sahip olduğu ama bizim kaybettığımız, hazine denmiyor belki ama bir şey var. Ve biz ona ulaşmaya çalışıyoruz.

Yani dedelerimizin zihnine, onların düşünce dünyasına, okuma alışkanlıklarına adeta bir hamle yapıyoruz. Onlar bunları okuyorlardı, yazıyorlardı. Biz ise sanki onların çocukları, torunları, o nesillerden gelen insanlar değilmiş gibi acayıp acayıp bakıyoruz. Bir yabancı öğreniyor. Bizim dedelerimizin şifrelerini

طوغرى. بو انسانلرده بو تمل وار. بو ده گوزل بر شى. يعنى غائب ايديلمش بر شى. بزدن اوڭجه كى نسللرڭ، آتالرىمىزڭ، جدلرمىزڭ صاحب اولدىغى اما بزم غائب ايتدىگىمز، خزينه بلتكە دينمىيور اما بر شى وار. و بز اوڭا اولاشمە يە چالىشىيورز.

يعنى دده لرىمىزڭ ذهننە، اونلرڭ دوشونجە دنياسنە، اوقومه آلىشقا نقلقلرىنە عادتا بىر حملە يايپىورز. اونلر بونلىرى اوقوپىورلردى، يازىپىورلردى. بز ايسە صانكە اونلرڭ چوجقلرى، طورونلىرى، او نسللردىن گلن انسانلر دىكلەمشىز كېيىجى عجائب عجائب باقىپىورز. بىر يىانجى اوگرنىيور. بزم دده لرىمىزڭ شفرەلرینى چۈزۈپ، اما بز بو بىلگى يە صاحب اولامىيورز. بو بىرىكىمە صاحب اولامىيورز. طبىعىكە بو انساندە بىر راحتىسىزلىق مىدانە كېتىپىور.

(۱۳) بو عىن زماندە كولتورل آرقە پلاننىڭ نزەدە نزە يە گلدىگىنە بىيوك بىر اشارتىدر. سز بلتكە خاطىلار سكىز، قۇنفيچىو سە ”دولت باشقانى اولورسە ئىز ايشە نىردى باشلار سكىز؟“ دينمىيور. ”كلمەلردىن باشلامىم“ دىپىور. سز شىمىدى بونى قالدىرۇپ يىرىنە بونى قويارسە ئىز بتوں آرقە پلان، ذهن يايپىسى، كولتورل حرکت، حال، بنالىر هەر شى اوڭا گورە دىكىشىر. بتوں أستتىك و سائىرە... طولايىسىلە بو كلمەلرڭ يىكىدىن اقامەسى، قوللانيلىرى حالە گلمسى بىر قونودە كى جانلىلغى ده برابىندا گتىرە جىك كېيىجى گورۇنۇپ، نە دىرسكىز؟

طبىعى يعنى بو اسکى يازى دىدىگىمز خط صنعتىنىڭ ده تىلى اولان يازى أستتىك آچىدىن چوق أونلى بىر شى بىلىپور سكىز. وأولچوپ يە طايانييور خط صنعتى.

قرآن اوقدىغىزىدە ده بىر أولچو وار. بن اونى آچوب اوقدىغىمدا صىرىھ دن بىر متن اولارق اوقيپىورم، اما قۇرا حافظلر اونى بتوں

çözüyor، ama biz bu bilgiye sahip olamıyoruz. Bu birikime sahip olamıyoruz. Tabii ki bu insanda bir rahatsızlık meydana getiriyor.

(13) Bu aynı zamanda kültürel arka planının nereden ne reye geldiğine büyük bir işaretir. Siz belki hatırlarsınız, Konfュçyüs'e "devlet başkanı olursanız işe nerden başlar-sınız?" deniyor. "Kelimeler-den başlarım" diyor. Siz sim-di bunu kaldırıp yerine bunu koyarsanız bütün arka plan, zihin yapısı, kültürel hareket, hal, binalar her şey ona göre değişir. Bütün estetik ve saire... Dolayısıyla bu kelime-lerin yeniden ikamesi, kullanılır hale gelmesi bu konu-daki canlılığı da beraberinde getirecek gibi görünüyor, ne dersiniz?

Tabii yani bu eski yazı dedigimiz hat sanatının da temeli olan yazı estetik açıdan çok önemli bir şey biliyorsunuz. Ve ölçüye dayanıyor hat sanatı.

Kur'an okuduğunuzda da bir ölçü var. Ben onu açip okuduğumda sıradan bir metin olarak okuyorum, ama kurra hafızlar onu bütün incelikleriyle ve ölçülerıyla okuyorlar. Baştan sona ölçü. Bu ölçüler insanın bütün hayatını etkiliyor. Davranışlarını etkiliyor. Estetiğini etkiliyor. Sanatını etkiliyor. Belki de simdi paramız, pulumuz, mimarımız olduğu halde o eski güzel binalar, o camileri yapamıyoruz. Sebebi de bu. Yani o ölçü noksanlığı. Biz simdi okuyup yazarken böyle bir ölçüye sahip değiliz. Bu incelikler yok hayatımızda. Belki de o yüzden büyük sanatkârlar yetiş-

اینجه لکلریله و اولچولریله اوقویورلر. باشدن صوڭه اولچو. بو اولچولر انسانڭ بتون حیاتى أتكىلىيور. داورانىشلىرىنى أتكىلىيور. استىيگنى أتكىلىيور. صنعتى أتكىلىيور. بلکه ده شىمىدى پاره مز، پولز، معمارىمز اولدىغى حالدە او اسکى گوزل بنالرى، او جامعلرى ياپامىيورز. سېبى ده بو. يعنى او اولچو نقصانلغى. بىز شىمىدى اوقويوب يازاركىن بويىلە بر اولچويە صاحب دگلز. بو اينجه لکلر يوق حياقىزدە. بلکه ده او يوزدن بىوک صنعتكارلر يىتىشىدیرە مىيورز دىيە زمان زمان عقلىمند گچىيور.

(١٤) عثمانلىيجه درگى ايله طانىشىقلەغىز وار. نه ديرسڭز، عثمانلىيجه درگى قۇنو سىنە؟ توصىيە لرىيڭز نه اولور؟ ناصل بولويور سڭز؟

والله بىنم چوق خوشە گىتدى طوغريسى. هېپ تخىّل ايىردىم بويىلە بر درگى، غزته چىقارىلا بىليرمى صرف اسکى حرفىلە؟ بىنم تخىّلمى گرچىكلىشىدیرە مشىسڭز سز. عثمانلىيجه او گرنلىرىچون ده فائىدەلى بر شى. آيرىيجه، بر ذهن تازەلە مسى اولارق ده گوزل بر شى. اسکىدىن بىز بىز سورو درگىمز واردى چوق

tiremiyoruz diye zaman zaman aklimdan geçiyor.

(14) Osmanlica dergi ile tanışıklığınız var. Ne dersiniz, Osmanlica dergi konusunda? Tavsiyeleriniz ne olur? Nasıl buluyorsunuz?

Vallahi benim çok hoşuma gitti doğrusu. Hep tahayül ederdim böyle bir dergi, gazete çıkarılabilir mi sîrf eski harflerle? Benim tahayülmü gerçekleştirmişsiniz siz. Osmanlica öğrenenler için de faydalı bir şey. Ayrıca, bir zihin tazelemesi olarak da güzel bir şey. Eskiden bizim bir sürü dergimiz vardı çok sayıda çikan. Çıktığı zaman da Türkçe olmasına rağmen bütün Türk dünyasına dağılan ve okunan dergilerimiz vardı. Onlardan Sebilürreşad böyle bir dergiydi. Kırım'da yayınlanan Tercüman böyle bir gazeteydi. Kırım'da İsmail Gaspiralı diye bir zat var. Bahçesaray'da Tercüman diye bir gazete çıkariyor. O gazete Kırım'da satıldığından fazla İstanbul'da satılıyor ve okunuyor.

صاییده چیقان. چیقدیغی زمان ده ترکجه اوله سنه رغمًا بتون
ترک دنیاسنه طاغیلان و اوچونان درگیلریز واردی. اونلردن
سبیل الرشاد بویله بر درگیدی. قیریمده یایینلانان ترجمان بویله
بر غزته يدی. قیریمده اسماعیل غصپیرالی دییه بر ذات وار.
باغچه سرايده ترجمان دییه بر غزته چیقارییور. او غزته قیریمده
صاتیلیدیغندن فضله استانبولده صاتیلییور و اوچونییور.

(١٥) خواجه م صوڭ اولارق عثمانليجە درگىسى تعقيبجيلىرىنه
كە اونلر آرتىق عثمانليجە سودالىلرى، اوگرنىك اىستييورلر،
صاحب چىقىيورلر، محمد طوغان اونلره نە سوپەتكەن اىستىر؟
نە توصىيە ايىدە؟

اسكىدىن عثمانليجە اوچويانلر صينىرىلەتى. اونلر ده بویله شىلر
اوچومق اىستەدكلەر زمان صاغە صولە، اسکى كتابچىلەر
گىيدوب عمر سيف الدينىڭ، محمد عاكفڭ، رشاد نورىنىڭ اسکى
حرفلە باصىلەمىش اولان كتابلىرىنى بولوب اونلردىن گلىشىدىرەمە يە
چالىشىيورلەردى عثمانليجە اوگرتىيمى. شىمدى بورادە يېڭى
يازىلەمىش متنلر ده وار. طولايسىيلە اسکى كلمەلر اولدىغى گۈچى
يېڭى كلمەلر ده وار بونىڭ اىچىنە. بوگۇن ياشايارق عثمانليجە يى
اوگرنىيورلر. يعنى سكسان يىل، طقسان يىل اوڭجه سنىڭ
متنلىرى دگل، بوگۇننىڭ متنلىرىنىڭ اوزىرنىن اوگرنە فرصتى ئىللە
ايتىمش اولوييورلر. بن بو درگىنىڭ چوق فائىدەلى اولدىغى، داها
ده گلىشە جىڭى و رغبت گورە جىڭى دوشۇنۇيورم. خىرلى بىر
ايش ياپىيور سڭز.

(١٦) ان شاء الله. تشڪر ايدىيورز خواجه م.

بن تشڪر ايدىم.

(15) Hocam son olarak Osmanlica dergisi takipçilerine ki onlar artık Osmanlica sevdalıları, öğrenmek istiyorlar, sahip çıkıyorlar, Mehmet Doğan onlara ne söylemek ister? Ne tavsiye eder?

Eskiden Osmanlica okuyanlar sınırlıydı. Onlar da böyle şeyler okumak istedikleri zaman sağa sola, eski kitapçılara gidip Ömer Seyfettin'in, Mehmet Akif'in, Reşat Nuri'nin eski harfle basılmış olan kitaplarını bulup onlardan geliştirmeye çalışıyorlardı. Osmanlica öğretimini. Şimdi burada yeni yazılmış metinler de var. Dolayısıyla eski kelimeler olduğu gibi yeni kelimeler de var bunun içinde. Bugün yaşayarak Osmanlıcayı öğreniyorlar. Yani sekzen yıl, doksan yıl öncesiin metinleri değil, bugünkü metinlerinin üzerinden öğrenme fırsatını elde etmiş oluyorlar. Ben bu derginin çok faydalı olduğunu, daha da gelişeceğini ve rağbet göreceğini düşünüyorum. Hayırlı bir iş yapıyorsunuz.

(16) İnşallah. Teşekkür ediyoruz hocam.

Ben teşekkür ederim.

ÖĞRETMENLERE OSMANLI TÜRKÇESİ KURSU

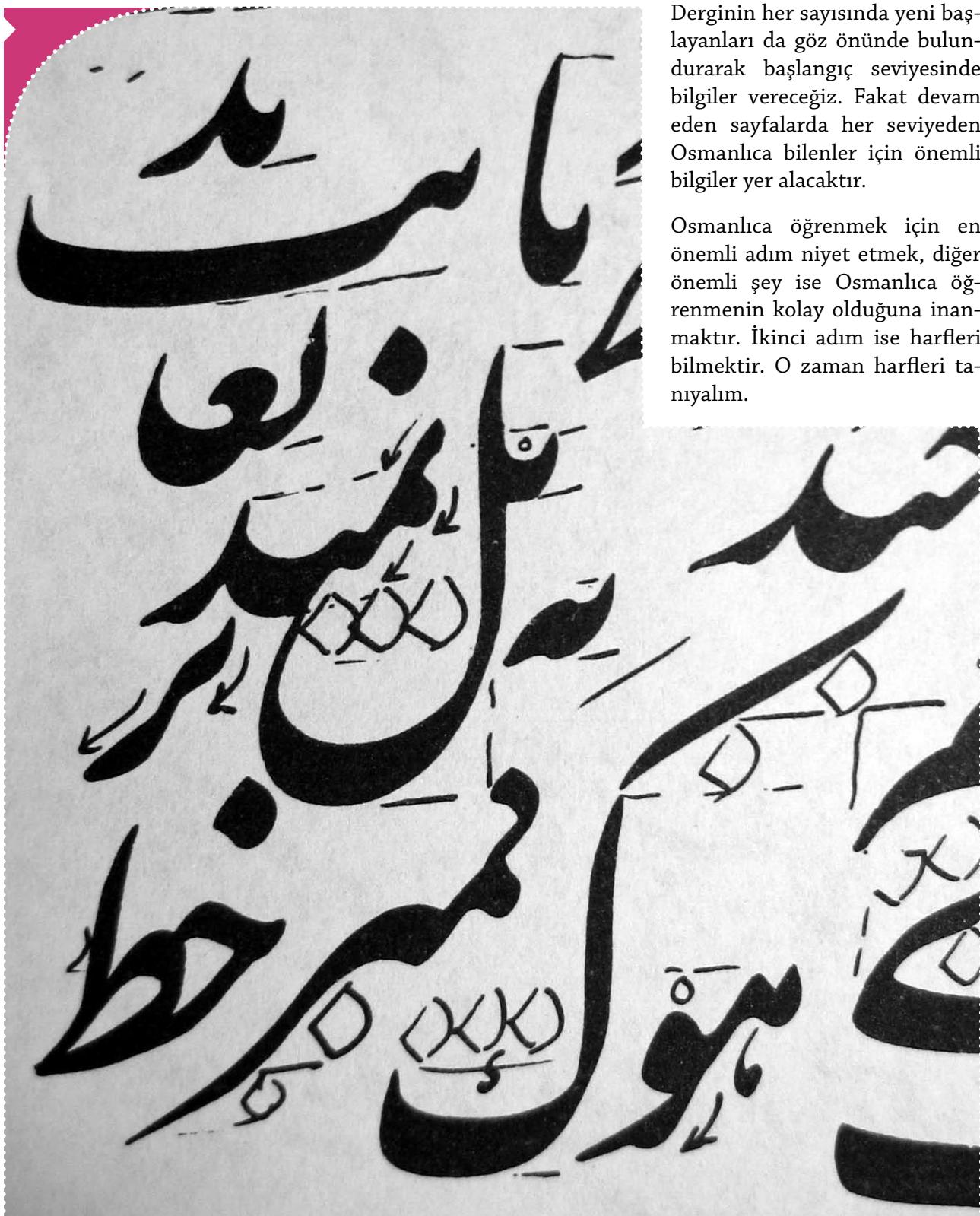
Millî Eğitim Bakanlığı ve Hayrat Vakfı arasında 26.06.2013 tarihli İşbirliği Protokolü imzalandı.

Protokol gereği, seçmeli dersleri okutacak öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere, Bakanlıkça merkezi olarak Osmanlı Türkçesi Öğretim Yöntemleri Kursları düzenlenmiştir. Bu bağlamda il millî eğitim müdürlükleri seçmeli derslere yönelik doğacak öğretmen ihtiyaclarını karşılamak amacıyla mahalli olarak hizmetçi eğitim kursları düzenleyebileceklerdir. Eğitimi, Hayrat Vakfı Osmanlı Türkçesi uzmanları verecektir.

Buna göre, sadece Konya'da 595 öğretmen kurslara müraacaat etmiştir. Öğretmenlerimize muvaffakiyetler diliyor, öğrencilerimizin Osmanlı Türkçesini öğrenmelerine sağlayacakları katkıdan dolayı kendilerini tebrik ediyoruz.

Osmanlıca Öğreniyorum

Derginin her sayısında yeni başlayanları da göz önünde bulundurarak başlangıç seviyesinde bilgiler vereceğiz. Fakat devam eden sayfalarda her seviyeden Osmanlıca bilenler için önemli bilgiler yer alacaktır.

Osmanlıca öğrenmek için en önemli adım niyet etmek, diğer önemli şey ise Osmanlıca öğrenmenin kolay olduğuna inanmaktır. İkinci adım ise harfleri bilmektir. O zaman harfleri tanıyalım.

Osmanlıcada harfler

Matbû'	El yazısı	Matbû'	El yazısı	Matbû'	El yazısı	Matbû'	El yazısı	Matbû'	El yazısı	Matbû'	El yazısı
ج	ع	ث	ث	ت	ت	پ	پ	ب	ب	ا	ا
Cim		Se		Te		Pe		Be		Elif	
ر	ر	ذ	ذ	د	د	خ	غ	ح	ع	چ	ع
Ra		Zel		Dal		Hı		Ha		Çe	
ض	ض	ص	ص	ش	ش	س	س	ژ	ژ	ز	ز
Dat		Sad		Şin		Se		Je		Ze	
ق	ق	ف	ف	غ	غ	ع	ع	ظ	ظ	ط	ط
Kaf		Fe		Gayin		Ayın		Zı		Tı	
ن	ن	م	م	ل	ل	ڭ	ڭ	گ	گ	ك	ك
Nun	Mim	Lam		Nef		Gef		Kef			
				ي	ي	ه	ه	و	و		
				Ye		He		Vav			

Dikkat: Yukarıdaki tabloda Osmanlıcada bulunan harfler var. İçlerindeki bazı renkli harfler dikkatinizi çekmiş olmalı. Bunlardan **Kırmızı** olanlar, Türkçe asılı kelimelerde kullanılmaz.

ع	ظ	ض	ذ	ح	ث
Ayın	Zı	Dat	Zel	Ha	Se

Mavi olanlar, Farsçadan geçme harflerdir.

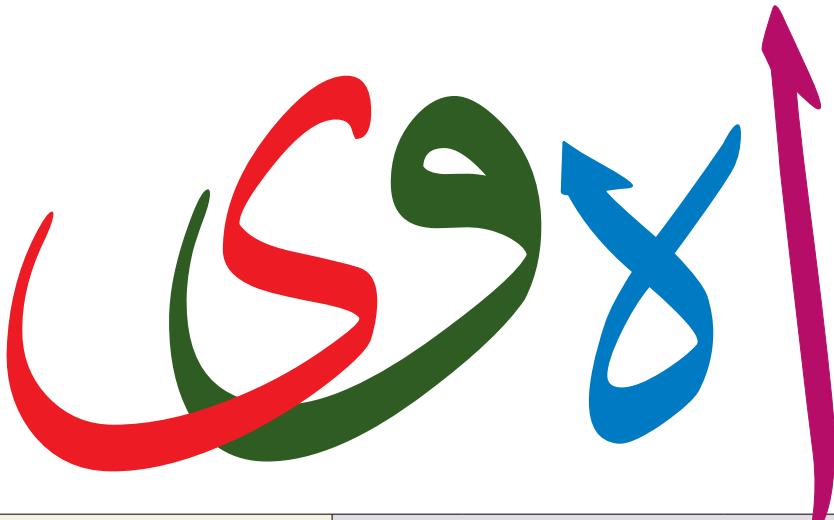
ڙ	چ	پ	گ
Je	Çe	Pe	Gef

Yeşil olan ise, Türkçeye mahsus bir harftir.

ڭ
Nef

► Harfleri tanıdıktan sonraki en önemli adım ise günümüz Türkçesinde sesli harfler dediğimiz Osmanlıca için okutucu harfler diye tanımladığımız harfleri tanımaktır. Bundan sonra Osmanlıca basit okuma metinlerini okumak için herhangi bir engelimiz kalmıyor. Peki okutucu (sesli) harfler hangileri?

Okutucu Harfler	Okunuşları	Ses Karşılıkları	Örnek Kelimeler			
إ	Elif	A sesiyle okutur	بaba	Baba	ماصا	Masa
ه	He	E-A sesleriyle okutur	ننه	Nene	ته په	Tepe
و	Vav	O-Ö-U-Ü sesleriyle okutur	قويون	Koyun	کومور	Kömür
ي	Ye	I-İ sesleriyle okutur	قیصیق	Kıskı	ایکی	İki

► Dikkat ettiyseniz Elif haricindeki okutucular birden fazla sesi karşılamaktadır. Bu durumda kelimeyi okumakta -zahiren- zorluk oluşturmaktadır. Fakat kalın ve ince sesi olan harfleri bilmek işimizi kolaylaştıracaktır. Kalın-ince ses karşılığı olan harfler:

Kalın	خ	ص	ط	ط	غ	ق
	h	s	d	t	g	k
ince	ه	س	د	ت	گ	ک
	h	s	d	t	g	k

► Yukarıdaki bilgi sayesinde okutucu harfin hangi sesle karşılaşacağını ilk bakışta anlayabilir ve oluşabilecek kafa karışıklığını giderebiliriz. **Mesela;**

سوس	صوص	كور	قرور
Süs	Sus	Kör	Kor

► **Dikkat edilecek bir husus da şudur:** Okutucusu olmayan harfler, bir önceki hecye tutturularak okunur. Aşağıdaki renkli harflere dikkat ediniz.

صای	طاسلاق	قایناق	طیرپان
Sayı	Taslak	Kaynak	Tırpan

► Şimdi kendimizi test edelim. Osmanlıca kelimelerin okunuşlarını altlarındaki boşluklara yazınız. Kolaylık olması açısından okutucu harfler renklendirilmiştir.

بaba	دaha	ماصا	پاشا	ياشا	يابا
Baba	Daha	Masa	Paşa	Yaşa	Yaya
جام	قاچ	ياز	صار	چای	قار
Cam	Kaç	Yaz	Sar	Çay	Kar
صامان	ماصال	باشاق	پازار	قاپاق	چاناق
Saman	Masal	Başak	Pazar	Kapak	Çanak
او	بو	شو	صو	قویو	کومور
O	Bu	Şu	Su	Kuyu	Kömür
قويون	بویوک	بولوط	صالون	قاموس	قاربون
Koyun	Büyük	Bulut	Salon	Kamus	Karbon
اپ	بیلیر	کیشی	چیزگی	چاقیر	فوزمیک
Ip	Bılır	Kısı	Cizgi	Çakır	Kozmik
چانطه	اورته	باربونیه	أديتور	تلهفون	بیلگیصايار
Çanak	Orta	Barbunya	Editör	Telefon	Bilgisayar

► Yandaki metni okuyalım:

آقشام

گونش چکیلدی دمین،
طوغدی بر رنک آقشامی.
بو، بتون گونلریمڭ،
اچچمه دنك آقشامی.

آقشامى دوييا دوييا،
صورلر ياتدى اوقيويه ؛
قىزىللىق چوكىدى صويه،
ساندم بىر جىنك آقشامى...
خېب فاضل قىصە كورك

Şimdi de rakamları öğrenelim.

.	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

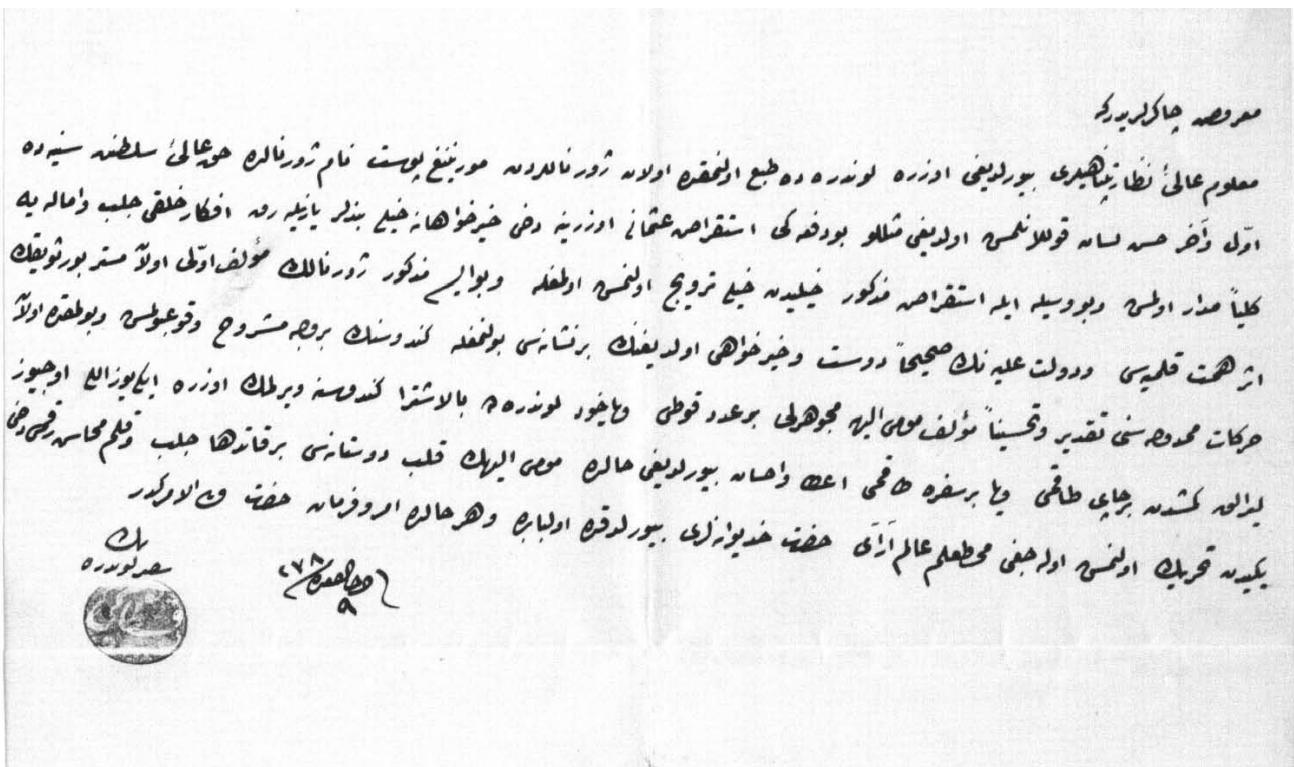
► **Dikkat:** Rakamlar Osmanlıca da soldan sağa doğru yazılır. Fakat yazı ile yazıldıklarında sağdan sola doğru yazılırlar.

سکسان درت	بىڭ ايڭى يوز بش	۱۴۳۷۸۴۹	۱۹۸۴
Seksen dört	Bin iki yüz beş	1437849	1984

Osmanlı'da Belge ve Yazı Çeşitleri

Arz

H. HALİT ATLI halitatli@yahoo.com

ARZ NEDİR?

Devlet görevlilerinin bir mesele hakkında bilgi vermek veya bir dilekte bulunmak amacıyla yazdıkları resmi belgelerdir. Bu belgeler padişaha hitaben yazılı olduğu gibi, diğer kademedeki şahislara da yazılabilirdi. Burada arz ile arzuhalı karıştırmamak gereklidir. Arz, devlet memurlarının resmi dilekçeleri iken, arzuhal halkın veya memurların şahsi dilekçeleri hüviyetindedir.

Arz türü belgelerin üst kısmına kısa bir işaretle davet formülü yazılmış, sonra da çok değişken olabilen elkâblar kullanılmıştır: "Dergâh-ı felek-fersâ...", "Dergâh-ı felek-medâr...", "Ma'rûz-ı abd-i fâkir oldur ki" gibi. Tanzimat ve sonrasında yazışmalarda ise "Ma'rûz-ı çâkerleridir ki", "Ma'rûz-ı kollarıdır ki" gibi elkâblar yer alır. Belgenin bu kısmında ekseriyetle "arz" veya "ma'rûz" kelimelerine rastlanmaktadır. Padişahlara yazılan arzlarda da genellikle "padişahim" kelimesi kullanılmıştır.

Elkâb rüknünden sonra belgenin yazılma nedeni olan konudan bahsedilir ve son kısmda bitiş formülü ile belge bitirilir. Bu bitiş kısmı "Ol bâbda ve her halde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir", "Bâkî fermân sultanım hazretlerinindir" gibi yazılmaktadır. Son devirlerdeki arzların genellikle tarihleri atılmış, sol alt tarafına da mutlaka arzı yazan kişinin adı ve görevi eklenmiştir. İsimden önce ise "bende" ve "ez'afü'l-ibâd" gibi kelimeler yazılmıştır.

Londra Elçiliği'nden Yazılan Arz

مَرْسَدَهْ مَاكِرلِيْرِدِرْك

çâkerleridir ki Ma'rûz-i

1

مَصْوُمَ عَالَى نَظَارَتِهِ بُورْلِيْنِيْ اُوزَرَه لُونَدَرَه دَه طَبِيعَ اِلْحَقَعَ اُولَادَهْ تُورْنَادَرَهْ صُورَيْنَغْ بُورَسَتَهْ نَامَ

2

nâm Morning Post jurnallerden olan tab' olun-makda Londra'da üzere buyurulduğu nezâret-penâhîleri Ma'lûm-ı âlî-i

3

تُورْنَالِرْهْ حَوَّلَهْ عَالَى سَلَطَنَهْ سَيْرَهْ اُولَادَهْ كُلُّهُمْ سَلَوْ بُورَفَهَهْ كَيْ اِسْقَافَهْ عَمَانَ

4

istikrâz-ı Osmânî bu def'aki misillü olduğu kullanılmış hüsn-i lisân ve âhir evvel seniyyede saltanat-ı hakk-ı âlî-i jurnalde

5

اُولَادَهْ دَهْ خَيْرَهْ هَاهَهْ خَيْلَهْ بَانِيهِرَهْ بَانِيهِرَهْ دَهْ كُلَّهُمْ بَهْ دَهْ كَلَّهُمْ جَلَبَهْ دَهْ كَلَّهُمْ بَهْ دَهْ كَلَّهُمْ بَهْ اِسْقَافَهْ

6

istikrâz-ı ile ve bu vesile olmuş medâr külli-yen ve imâleye celb efkâr-ı halkı yazılıarak bend-hayli hayır-hâhâne dahi üzerine

7

مَذَكُورَهْ خَيْلَهْ خَيْلَهْ نَرْوَجَعَ اِلْحَقَعَ اُولَادَهْ وَبَوَارِيْهْ مَذَكُورَهْ تُورْنَالِرْهْ صَوْفَهْ اِلْهَيَهْ اُولَادَهْ سَرَّ بُورَنَوْفَهْ اِلْهَتَهْ قَلْدَيْرِي

8

kalemi-eseri himmet-i eser-i Mister Borsovîk'in olan müellif-i evveli jurnalın mezkûr ve bu ise olmağla olunmuş tervîc hayli hayilden mezkûr

9

وَدَوْلَتَهْ نَدَّ صَحِيْحَهْ دَرَسَتَهْ وَخَيْرَهْ هَاهَهْ اُولَادَهْ بُورَفَهَهْ كَنْدَوْسَهْ بُورَفَهَهْ اُولَادَهْ بُورَفَهَهْ دَهْ فَوْعَوْسَهْ

10

vukû' bulmuş ber-vech-i kendüsünün bulun-mağla bir nişânesi olduğunun ve hayır-hâhi dost sahîhen Aliye'nin ve Devlet-i

11

وَبُولَقَعَ اُولَادَهْ حَرَكَاتَهْ مَحَدَّهَهْ سَنِيْهْ تَقْدِيرَهْ وَخَيْسَهْ مَؤْلَفَهْ حَوَّلَهْ الْبَرَهْ مَجْوَهْرَهْ بَرَادَهْ لُونَدَرَهْ بَالَّاشْرَا

12

bi'l-iştirâ Londra'da veyahud kutu bir aded mücevherli müellif-i mûmâ-ileyhe ve tahsînen takdîr memdû-hasını harekât-ı olan ve bulmakda

13

كَوْسَهْ وَبِرْلَكَهْ اُوزَرَهْ بَلَيْجَوْزَهْ اِلْهَيَهْ كَشَهْ جَاهَيَهْ طَهَهْ بَلَيْ بَرْسَهْهَهْ دَهْ اَعَهْ دَهَهْ بَهْ بُورَلِيْنِيْ

14

buyurulduğu ve ihsân i'tâ takımı bir sofa veya takımı bir çay gümüş-den liralık üç yüz iki yüz elli üzre virilmek kendüsüne

15

مَالَهْ حَوَّلَهْ اِلْرَهْ قَلْبَهْ دَوْسَهْهَهْ اِلْحَقَعَ اُولَادَهْ بَكَسَهْهَهْ قَرِبَهْهَهْ دَهْ كَلَمَهْ مَحَاسَهْهَهْ فَرِحَهْهَهْ

16

muhât-ı ilm-i olacağı olunmuş tahrîk yeniden ve kalem-i mehâ-sin-rakamı dahi celb bir kat daha dostânesi kalb-i mûmâ-ileyhin halde

17

عَالَمَ اَرَادَهْ حَفَتَهْهَهْ خَدِيْرَهْ لَرِيْ بُورَلِقَعَ اُولَادَهْ وَهَرَهْهَهْ اِلْرَهْ حَفَتَهْهَهْ وَهَرَهْهَهْ اِلْرَهْ حَفَتَهْهَهْ

18

veliyü'l-emrindir. hazret-i emr ü fermân ve her halde ol bâbda buyuruldukda hidîvâneleri hazret-i âlem-ârâ-yi

Bende

Sefir-i Londra Kostaki

11

Fi 9 Zi'l-ka'de sene (1)278.

İ.HR. 193/10879

22

Belgenin Transkripsiyonu

(1) Ma'rûz-ı çâkerleridir ki;
(2) Ma'lûm-ı âlî-i nezâret-penâhîleri buyurulduğu üzere Londra'da tab' olunmakda olan jurnallerden Morning Post nâm (3) jurnalde hakk-ı âlî-i sultanat-ı seniyyede evvel ve âhir hüsn-i lisân kullanılmış olduğu misilli bu def'aki istikrâz-ı Osmânî (4) üzerine dahi hayır-hâhâne hayli bendler yazilarak efkâr-ı halkı celb ve imâleye külliyen medâr olmuş ve bu vesîle ile istikrâz-ı (5) mezkûr hayilden hayli tervîc olunmuş olmağla ve bu ise mezkûr jurnalın müellif-i evveli olan Mister Borsovik'in eser-i himmet-i kalemiyesi (6) ve Devlet-i Aliye'nin sahiben dost ve hayır-hâhi olduğunun bir nişânesi bulunmağla kendüsünün ber-vech-i meşrûh vukû' bulmuş (7) ve bulmakda olan harekât-ı memdûhasını takdîr ve tahsînen müellif-i mûmâ-ileyhe mücevherli bir aded kutu ve yahud Londra'da bi'l-iştirâ (8) kendisüne virilmek üzere iki yüz elli üç yüz liralık gümüşden bir çay takımı veya bir sofra takımı i'tâ ve ih-sân buyurulduğu (9) halde mûmâ-ileyhin kalb-i dostânesi bir kat daha celb ve kalem-i mehâsin-rakamı dahi yeniden tahrîk olunmuş olacağı muhât-ı ilm-i (10) âlem-ârâ-yı hazret-i hidîvâneleri buyurulduktada ol bâbda ve her halde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

(11) Fî 9 Zi'l-ka'de sene 1278.

(12) Bende

Sefîr-i Londra Kostaki

Belgenin Özeti

Londra'da basılmakta olan Morning Post Gazetesi başyazarı Mr. Borsovik'e bir hediye gönderilmesi hulusunda Londra elçiliğinden Sadaret'e yazılan arz.

Kelimeler

Çâker: Köle, kul.

Mâ'lûm-ı âlî-i nezâret-penâhî: Nezaretin dayanak noktasına ait yüce bilgi.

Jurnal: Gazete.

Hakk-ı âlî-i sultanat-ı seniyye: Yüce sultanatın büyük hakkı.

İstikrâz: Ödünç almak, borçlanmak.

Hayır-hâhâne: İyilik isteyerek.

İmâle: Meylettirmek, yaklaştırmak.

Medâr: Sebep.

Mezkûr: Adı geçen, zikredilen.

Tervîc: Değerini artırmak, makul görmek.

Eser-i himmet-i kalemiye: Gayretli kalemin eseri.

Hayır-hâh: İyilik isteyen.

Ber-vech-i meşrûh: Yukarıda açıklandığı üzere.

Memdûh: Övülen, methodilen.

Tahsîn: Güzel görmek, beğenmek.

Mûmâ-ileyh: Adı geçen, ima edilen.

Bi'l-iştirâ: Satın alınarak.

I'tâ: Vermek.

Kalem-i mehâsin-rakam: Güzellikleri yazan kalem.

Muhât-ı ilm-i âlem-ârâ: Dünyayı süsleyen kapsayıcı ilim.

Hidîvâne: Vezire yakışır bir şekilde.

Bâb: Kapı. Mevzu, konu.

Veliyyü'l-emr: Emir sahibi olan kişi, padişah.

Belgede Geçen Bazı Kelimelerin Yazılış Şekilleri

- “tab’ olunmakda”, “seniyyede”, “Londra’da” ve “ol bâbda” kelime lerindeki “ت” (Dal) ve “ه” (He) harf lerinin birleşme şekislerine dikkat edelim.

tab' olunmakda

Osmâni

bu def'aki

seniyyede saltanat

- “i’tâ” ve “takımı” kelimelerindeki “ط” (Ti) harfinin “ه” (Elif) harfi ile birleştiğinde aldığı şekille ri fark edelim.

evveli

- “Osmâni”, “bu def’aki”, “evveli”, “iki yüz elli”, “mûmâ-ileyhîn”, ve “veliyyü'l-emrîndir” kelimelerindeki “ي” (Ye) harflerini fark edelim.

Londra'da

i'tâ

takımı

iki yüz elli

- “muhât-i ilm-i” kelimelerinde, “ح” (Ha) harfin den sonraki “ه” (Elif) harfini fark edebildiniz mi?

muhât-ı
ilm-i

veliyyü'l-emrîndir

ol bâbda

mûmâ-ileyhîn

Belge Çözelim

Belgenin çözümünü aşağıdaki boşluklara yazabilirsiniz. Bilemediğiniz ve çözemediğiniz kelimelerin yazılışları ve okunuşları için Şemseddin Sami'ye ait Kamus-u Türkî lügatinden faydalanabilirsiniz.

Bulduğunuz kelimeleri ve anımlarını aşağıdaki "kelimeler" bölümüne yazınız. En sonunda belgeden ne anladığınızı kısaca "Belgenin Özeti" bölümüne yazınız.

Belgenin çözümü 15 Ocak'dan itibaren www.osmanlicadergi.com adresinde yayınlanacaktır.

سَنْ لِاصِمَا بِهِيَّجَهْ سَنْلُو عَطْرَفَنْدُو اَعْلَمْ اَفْنِمْ مَضْنُورِي

Seniyyü'l-himemâ behiyyü's-şiyemâ inâyetlü atûfetlü oğlum efendim hazretleri

بُونَدِنْ اَفْنِمْ صَنْمُولَ اَنْكَلَهْ فَرِبِيجَهْ سَنَتْ صَنْدَقْتْ فَرَالِيَهْ حَفُودِي نَهْنِي وَسَفْنِي وَخَانِزَهْ طَوَّدَ، نَفْرِنِي مَنْصُورَهْ طَرْفَ اَشْرَفَ مَهْفِنَهْ سَرْهَاهِهْ

Bundan akdem haşmetlü İngiltere Kraliçesinin sandalî-i kraliyete kû'udu tehniyetini (kutlama) ve selefinin vefâtından dola-yı ta'zîyeti mutazammin taraf-i esref-i hazret-i şehînşâhîden

سَادَنْلُو صَارِمْ اَفْرِي نَسَادُرِبِلَهْ اِرْسَالْ بِعَوْرَهْ نَامَهْ هَابِونَهْ جَوَابَهْ فَرِبِيجَهْ تَابِرَانَهْ وَرَدَانَهْ اَمْلَهْ نَامَهْ سِيْمُورَهْ طَرْكَلَهْ اَنْجَهْ

sa'âdetlü Sarım Efendi senâverleriyle ırsâl buyurulan nâme-i hümâyûna cevâben kralîce-i müşârûn-ileyhânın vürûd etmiş olan nâmesi mücerred hâk-i pâ-yi hümâyûn-ı

حَفَرْتَ شَاهَهْ بِنْ نَصْرِبِرِي اَهْنَدَرَهْ اَنْكَلَهْ اَنْكَلَهْ اَنْجَهْ بِنْ وَرْفَعَهْ مَقَامْ نَظَارَفَ اَمْوَارَهْ طَبَّهْ بِهِ كَوْنَرَهْ طَبَّهْ وَنَامَهْ مَذَكُورَهْ

hazret-i şâhâneyi tasdi'den ihtiâzen İngiltere elçisi cânibinden bu def'a makâm-ı nezâret-i umûr-ı hâriciye'e gönderilmiş ve nâme-i mezkûrun

شَهْرُوفِي تَرْجِمَهْ اَبْدِرِبِلَهْ دَلَنْ مَنْظُورَهْ عَالِيَهْ "مَنَابَهْ مَلْوَكَاهْ بِنْ وَرْلَهْ اَوْزَرَهْ مَرْسَوَلْ سُوَي عَطْرَفَنْدُهْ فَلْسَمَهْ اَوْرَفِنِي دَاعَتَهْ مَلْكَهْ

sûreti tercüme itdirilerek manzûr-ı âli-i cenâb-ı mülükâne buyurulmak üzere mersûl-ı sûy-ı atûfîleri kilinmiş olduğu ve emsâli misillü

نَامَهْ مَذَكُورَهْ رَبْوَاهْ هَابِونَهْ فَلْسَمَهْ حَفَظَهْ اَبْدِرِبِلَهْ مَكِي بِهِ سَلَهْ نَزَكَهْ نَسَادَهْ نَسْفَهْ اَبْنَوَهْ فَلْدَهْ

nâme-i mezkûr Dîvân-ı Hümâyûn kaleminde hifz itdirileceği beyâniyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr kilindi.

Belgenin Özeti

.....
.....
.....
.....

Kelimeler

.....
.....
.....

قولاغىزه كۈپە اولسون

قرداشىڭ ئىچىرىنى قارشى يە گچىرمه سنه ياردىم
ايت، گورەجىكسىڭ كە سەن دە قارشىدە سىڭ.
هنە آتاسوزى

موتلۇ اولقى اىستىيورسە ئە بىر آماجە باغانان،
انسانلەر يە دە اشىالارە دە.

آينىشتايىن

كىندىيڭى يونت، دىنلەي
يونتە جىك گوجى بولابىلىرىسىڭ.
پلاطون

يوڭمىزى دەيىشىدىرىمىز سەك ھەدفلە دېيىگىز يە
وارابىلىز. **چىن آتاسوزى**

ايشىقلەر سونمىشىسى اگر، آى ايشىغىنى سىير ايت.
مولانا

آماجى اولمايان گىمى يە ھېچ بىر روزگار ياردىم
ایتمىز. **مونتین**

اڭ بىوڭ باشارى ھېچ بىر زمان
دوشىمە مىكىدە دە، ھە دوشۇشىڭىز دە تىكار
آياغا قالقاپىلىمكىدر. **قۇنفيچىوس**

ياپابىلە جەڭىز شىلەرى ياپىمە يە باشلارى سەق،
كىندىمىزى حىرتىلار اىچىندە بىراقاچق
صوڭۇچلار آئىز. **أدىسون**

گونشىڭ سەڭا اولاشىمە سەنلىك اىستىيورسە ئە
گولگە دەن چىق.
قۇنفيچىوس

امكانانڭ صىنيرلىرىنى گورمك اىچون،
امكانانسى دەڭەمك لازم. فاتح سلطان محمد

برچوق انسانانڭ قورقاق اولمە يە جىسارنى
يوقىر. **برنارد شاو**

گوچىلەن قولا يىلقلە برابىرىدە.
آيت كريمە

Cafer Ağa Türküsü

Bu türkü Aydın'da milli mücadele esnasında çıkmış bir türkü olup bu türküden biri Koçarlı'da diğeri de Aydın'da olmak üzere iki farklı kayıt vardır. Melodilerinin her ikisi de birbirinden farklıdır.

The musical score consists of two staves of music in C major. The top staff has lyrics in Ottoman Turkish: "آپین جعفر آفه تو رکوستن شى د چا لى با فا بور ده نك دى آى قار نا ما دوش دم يو دى كى بن نه آن". The bottom staff continues the melody with lyrics: "تو من له موىسم لودۇن بن مو كوكود دن غنم دى صان ركوىلى آمو دو صول دم نا آن آل غى به نا آمو كوكور دو دو دوى دم لا مان دش دم دول ووبن".

آپينك ايندە بىنالى هارسى كى سېكك ابىجى طوبرى قورىلدى آپىرىك صىنېكىدە كوكوسور ساپىچى دېرىبە خازىبە دا زىزىدە آننە بە كېبىر سەرم دەشكەن ئارسى بىغى أذ اوئەلە مۇكى درىرلدى بە اوئور سەرم سۈپەسەن تۈركوم اطىرفە سەرسەنلەم باقىلىسىدە دەشكەن ئارمىز دەشكەن ئارسى آننە شەقارە خىزىر دەريلدى آنابىم آلان تاپىم صولەدەر مېھۋى اوئى دەنە سەلت صانع اسىزىدە مېھۋىم مېھۋىم بېكتى مېھۋىم مېھۋىم بېكتى مېھۋىم بېكتى مېھۋىم بېكتى مېھۋىم بېكتى مېھۋىم

Aydın'ın içinde bir kapalı çarşı
Anne ben gidiyorum düşmana karşı
Düşmanlar kaçıyor denize karşı
Cafer'im Cafer'im yiğit Cafer'im

Germencik içinde toplar kuruldu
Cafer Efe ögle sonu vuruldu
Annesine kara haber duyuruldu
Cafer'im Cafer'im yiğit Cafer'im

Aliverin sandığimdan kürkümü
Ben ölürem söyleşinler türkümü
Ana, benim al mintanım soldu mu?
Ben vuruldum düşmanlarım duydu mu?

Mezarımı derin kazın, dar olsun
Etrafindan mor sümbüllü bağ olsun
Cafer öldü, vatan millet sağ olsun
Kader kısmet böyle imiş ağalar hey

Birlikten Kuvvet Doğar

برلکدن قوت طوغار

بر بابا، صوڭ گونلرنده خسته ياتاغنده ايكن، بش اوغلنى يانته چاغيرير. اونلره دير كه: 'ھېڭز عين بويدە و عين قالىنلقدە ايكىشىر صوپە كسوپ گتىرڭ.' اوغوللر صوپەلرى گتىرنىجە، بابا: 'شىمىدى صوپەلرىيڭزڭ بىر دانەسىنى بىڭا ويرڭ، دىگرلرى سزدە قالسىن.' چو جقلر اوييلە ياپارلر. بابا، كىندىنده طوپلانان بش صوپەي داها اوڭجه حاضرلاتىدىغى بر سجىملە بى Yok اوغلانە صىيم صىقى باغلاتىر و او باغلى صوپەلرى تكرار الله آلىر. اوغوللارينە بى Yok كىن كوشىگە صىرەيلە ئىڭزىدە قالان تاك صوپەلرى 'قىرڭ' دير. اوغوللر صىرەيلە ئىللرنىدە كى صوپەلرى قولايىقلەلە قىرارلر. بشى بر آرايە باغانلىنىش صوپەلرى بابا، اوڭجه اڭ بى Yok اوغولە ويرر: 'شىمىدى بونى قىر!' دير. بى Yok اوغول قىراماز. صىرەيلە دىگر درت اوغول دە دڭەر، هىچ بى قىراماز. بابا بو گوزل او گرتىيجى او يغولامەدەن صوڭرە، آليناچقى درسى دىلە گتىرير: 'گوروپورسڭ تاك صوپەلرىيڭزى هېڭز قولايىقلەلە قىردىڭز. اما بشى بر آرادە باغلى صوپەلرى هىچ بىر ئىڭز قىرامادىڭز. سز دە تاك تاك اولورسەڭز، سزى قولايىجە آلت ايدىرلر. اما بشىڭز بىرلەتكە، بىر بىر ئىڭزە باغلى، طوقۇن و بىر بىر ئىڭزە دىستك اولورسەڭ سزى كىمسە يىڭەمزر. سز بىرلەتكە دائما گوچلى اولورسڭ. بىر لەتكە خرجى سوگى، ياردىم و خوش گورمكدر. بىر بىر ئىڭزە قىزمایا جىقسىڭز، عفو ايدە جىكسىڭز. كىمسە ناڭ سز ئىڭزى بوزمه سنه اذن ويرمەيە جىكسىڭز. بىر بىر ئىڭزە دىگرىنى هېپ گورەجەك، هېپ سوپىلە يە جىكسىڭز. بىرلەتكە يوجىلە جەك و موتلو اولا جىقسىڭز. بىرلەتكە قوت طوغىدىغىنى هەركىسە گوستە جىكسىڭز. سز لەرنىن صوڭ دىلگەم بودر.

Bir baba, son günlerinde hasta yatağında iken, beş oğlunu yanına çağırır. Onlara der ki: 'Hepiniz aynı boyda ve aynı kalınlıkta ikişer sopa kesip getirin.' Oğullar sopaları getirince, baba: 'şimdi sopalarınızın birer tanesini bana verin, diğerleri sizde kalsın.' Çocuklar öyle yaparlar. Baba, kendinde toplanan beş sopayı daha önce hazırlattığı bir sıçimle büyük oğluna sımsıkı bağlatır ve o bağlı sopaları tekrar eline alır. Oğullarına büyütken küçüğe sırayla elinizde kalan tek sopaları 'kirin' der. Oğullar sırayla ellerindeki sopaları kolaylıkla kırmazlar. Beşi bir araya bağlanmış sopaları baba, önce en büyük oğlu verir: 'şimdi bunu kir!' der. Büyük oğul kıramaz. Sırayla diğer dört oğul da dener, hiçbiri kıramaz. Baba bu güzel öğretici uygulamadan sonra, alınacak dersi dile getirir: 'Görüyorsunuz tek sopalarınızı hepiniz kolaylıkla kırdınız. Ama beşi bir arada bağlı sopaları hiçbiriniz kıramadınız. Siz de tek tek olursanız, sizi kolayca alt ederler. Ama beşiniz birlikte, birbirinize bağlı, tutkun ve birbirinize destek olursanız sizi kimse yenemez. Siz birlikte daima güçlü olursunuz. Birliğinizin harci sevgi, yardım ve hoş görmektir. Birbirinize kızmayacaksınız, affedeceksiniz. Kimsenin sizin birliğiniz bozmasına izin vermeyeceksiniz. Birbirinizin değerini hep görecek, hep söyleyeceksiniz. Birlikte yücelecek ve mutlu olacaksınız. Birlikten kuvvet doğduğunu herkese göstereceksiniz. Sizlerden son dileğim budur.'

بو وطن کیمڭى؟

Bu Vatan Kimin?

بو وطن، طوپراڭى قره باغرىندە
صىرىھ طاغلىر گې طورانلىرىڭدر؛
بر تارىخ بويىنچە، اونلۇڭ اوغرىندە
كىندىيەن تارىخە ويرنلىرىڭدر.

Bu vatan, toprağın kara bağlarında
Sıradağlar gibi duranlarındır;
Bir tarih boyunca, onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir...

طوتوشوب: كول اولان اوچاقلىرندىن،
شاھلانيوب: كوبورن ايرماقلىرندىن،
حدودلرده غزا بايراقلىرندىن،
آلنه ايشيقىلر اورانلىرىڭدر.

Tutuşup: kül olan ocaklarından,
Şahlanıp: köpüren ırmaklarından,
Hudutlarda gaza bayraklarından,
Alnına ışıklar vuranlarındır...

آردىنە باقىمادن يوللاره دوشىن،
شىمىشكىڭى چاقان، سىيل گې جوشان،
حدوددىن حدودلار بولوب قوشان،
جبەدەن جبەھىي صورانلىرىڭدر.

Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan,
Huduttan hududa yol bulup koşan,
Cepheden cepheyi soranlarındır...

ايلىرى آتيلوب سىللر جەسنسە،
گوگىسىنىن اورو لوب تام اير جەسنسە،
بر گل باغچەسنسە گىررجەسنسە،
شو قره طوپراگە گىرنلىرىڭدر.

İleri atılıp sellercesine,
Gögsünden vurulup tam ercesine,
Bir gül bahçesine girercesine,
Şu kara toprağa girenlerindir...

تارىخىڭى دىلىنىن دوشىز بو دستان:
نهرلىرى غازىدەر، طاغلىر قهرمان،
ھر طاشى بى ياقوت اولان بو وطن،
جان ويرمە سرینە ايرنلىرىڭدر.

Tarihin dilinden düşmez bu destan:
Nehirler gazidir, dağlar kahraman,
Her taşı bir yakut olan bu vatan,
Can verme sırrına erenlerindir...

گوکيايم نه يازسەڭ زىيادە دگل،
بو سوگى بى قورو افادە دگل،
سنچىلىن خىزمى رؤييادە دگل،
طوپىڭ ناملو سىنە گورنلىرىڭدر.

Gökyay'ım ne yazsan ziyade değil,
Bu sevgi bir kuru ifade değil,
Sencileyin hasmı rüyada değil,
Topun namlısında görenlerindir...

اورخان شائىك گوكيايى

Orhan Saik Gökyay

دنيا ي دوزلت ن انسان

آدم، بر هفته نك يور غون لغندن صوڭره، پازار صباحى قالقىيغىنده كىفله آللە غزتەسىنی آلدى و بتون گون مسكىنىڭ يايپوب أودە اوتوراجىغى خىال ايديبوردى. تام بونلرى دوشۇنور كن اوغلۇ قوشارق گىلدى و پارقه نه زمان گىدە جىكلرىنىن صوردى.

بابا، اوغلانە سوز ويرمىشدى؛ بو هفته صوڭى پارقه گوتورە جىكدى اونى اما هىچ طىشارى يە چىقىمىق اىستەمدىگىنەن بر بەنانە اويدىرمسى گر كىيوردى.

صوڭره غزتە نك پرومۇسون اولارق طاغىتىدېنى دنيا خريطەسى گۈزىنە ايلىشدى.

اوڭىجە دنيا خريطەسى كوچك پارچە لە آيردى و اوغلانە اوزاتدى:

- اگر بو خريطە ي دوزلتە بىلىرسەڭ سى پارقه گوتورە جىڭم! دىدى.

صوڭره دوشۇندى:

- اوخ به، قورتولدم! اڭ يى جغرافىيە پروفېسورىنى بىلە گتىرسەڭ بو خريطە ي آقشامە قدر دوزلتە من!

آرادىن اون دقيقە گچىكىن صوڭره اوغلى باباسىنڭ يانتە قوشارق گىلدى:

- باباجىم، خريطە ي دوزلتىم. آرتىق پارقه گىدە بىلىز! دىدى.

آدم اوڭىجە اينانامدى و گورمك اىستەدى. گوردىگىنده ده حىرتلىر اىچىنده يىدى و اوغلانە بونى ناصل يايپىغىنى صوردى.

چوچق شو عبرتلىك آچىقلامە ي يايپىدى:

- بىڭا ويردىگىڭ خريطە نك آرقە سىنە بر انسان رسى واردى. انسانى دوزلتىدىگم زمان دنيا كىنلىگىنەن دوزلىشدى!

Dünyayı Düzeltten İnsan

Adam, bir haftanın yorgunluğundan sonra, pazar sabahı kalktıığında keyifle eline gazetesini aldı ve bütün gün miskinlik yapıp evde oturacağını hayal ediyordu. Tam bunları düşünürken oğlu koşarak geldi ve parka ne zaman gideceklerini sordu.

Baba, oğluna söz vermişti; bu hafta sonu parka götürürekekti onu ama hiç dışarıya çıkmak istemediğinden bir bahane uydurması gerekiyordu.

Sonra gazetenin promosyon olarak dağıttığı dünya haritası gözüne iliştii.

Once dünya haritasını küçük parçalara ayırdı ve oğluna uzattı:

- Eğer bu haritayı düzeltibe-lirsen seni parka götürüce-ğim! dedi.

Sonra düşündü:

- Oh be, kurtuldum! En iyi coğrafya profesörünü bile getirsen bu haritayı akşam'a kadar düzeltmemez!

Aradan on dakika geçtikten sonra oğlu babasının yanına koşarak geldi:

- Babacığım, haritayı düzelttim. Artık parka gidebiliriz! dedi.

Adam önce inanamadı ve görmek istedi. Gördüğünde de hayretler içindeydi ve oğluna bunu nasıl yaptığıni sordu.

Çocuk şu ibretlik açıklamayı yaptı:

- Bana verdigün haritanın arkasında bir insan resmi var-dı. İnsanı düzelttiğim zaman dünya kendiliğinden düzel-miştii!

Bir Çeşme Kitâbesi

FOTOĞRAF: MUSTAFA YILMAZ

Fatih Camii avlusunun kütüphane tarafındaki hazırlık kapısının solunda bulunan ve Sadrazam Hacı Ahmed Paşa'nın hayır eserlerinden olan bu çeşmenin şair Nimetullah'a ait kitabesinin günümüz Türkçesi ile yazılışı aşağıdaki gibidir:

- (1) Bahr-i mevvac-ı kerem Hazret-i Sultan Mahmud
- (2) Lütfuna nisbet ile katre değildir derya
- (3) Eyledi Hazret-i Hak ol şeh-i âlı bahta
- (4) Böyle bir dürr-i giranmâye veziri i'tâ
- (5) Kâne feyz-i güher ol âsaf-ı vâlâ-himemin
- (6) Ahd-i adlinde suyun buldu umur-ı dünya
- (7) Fatih'in türbe-i pür nûruna ol kân-ı kerem
- (8) Tarafeyinde iki çeşme-i nev' kıldı binâ
- (9) Rûh-i mağfûr-ı Ebûlfeth'e üç mürg-i kudsî
- (10) Bu iki çeşme cenâheyen ola uçmağa sezâ
- (11) Hak bu kim mevkîini buldu bu hayr-i cârî
- (12) Nâil-i ecr ide bânişini hayy-ü dâna
- (13) Evvel âbin içüb andan didi Ni'met tarih
- (14) Maksem-i ayn-ı atâ çeşme-i Ahmed Paşa
- (15) (1153)

Kelimeler

Bahr-i mevvac-ı kerem: Dalgalı denizin cömerdi

Katre: Damla

Şeh-i âlı baht: Bahti yüce padışah

Dürr-i giranmâye: Değerli inci

i'tâ: Verme

Feyz-i güher: Mücevherin feyzi

Âsaf-ı vâlâ-himem: Himmeti yüksek vezir

Mürg-i kudsî: Kutsal kuş

Cenâheyen: İki taraf

Hayr-i cârî: Devam eden hayır

Nâil-i ecr: Sevaba erişen

Âb: Su

Âh mine'l-Firâk!

İstanbul'da 1880 senesinde Maison Berggren tarafından çekilen
Osmanlı dönemine ait bir mezar.

- (1) Âh mine'l-firâk!
- (2) Bu cihan bağına geldim bir mürüvvet görmedim
- (3) Derdime derman aradım bir ilacın bulmadım
- (4) Ah ile zar kılarak tazeligime doymadım
- (5) Çün ecel peymâne dolmuş muradım almadım.
- (6) Nişân-ı hümâyun kapu çuhadarı
- (7) Esseyiid Hüseyin Efendi'nin kerimesi
- (8) On dokuz yaşında iken loğusa
- (9) Döşeğinde irtihal eden Fatima
- (10) Hanımın rûhiçün el-Fatiha
- (11) Sene 1296

Kelimeler

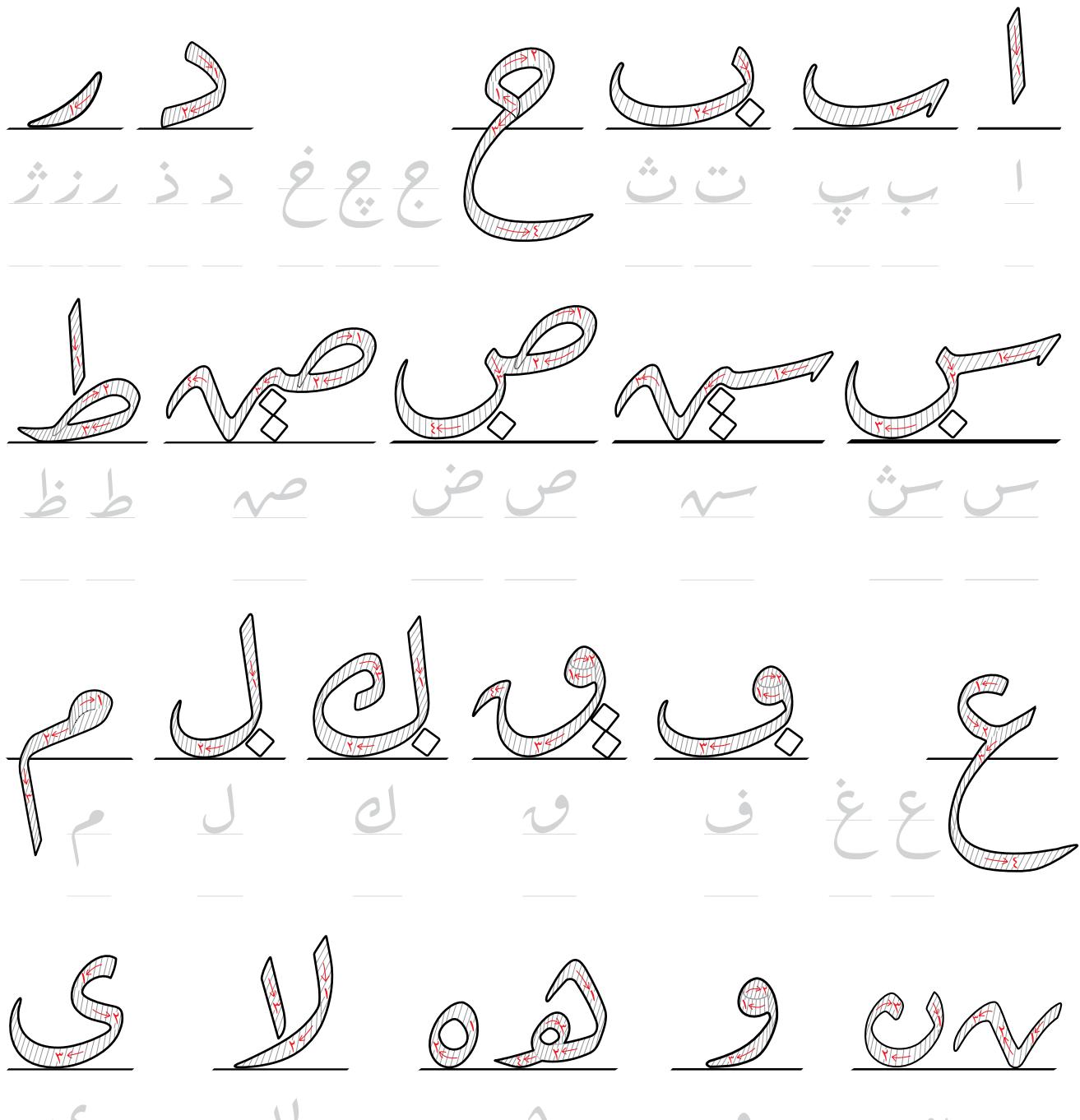
Âh mine'l-firâk!: Ah bu ayrılgıl, **Mürüvvet**: İyilik
Zâr: inleyen, **Peymâne**: Büyük kadeh

Hüsni Hat Çalışmaları

MESUD HIZARCI hizarcizade@gmail.com

► Osmanlıca yazabilmek için harflerin yazılış ve birleşme şekillerini bilmek önemlidir. Oklara göre harf yazılışlarını farkedip kurşun kalemle altlarındaki harflerin üzerinden geçiniz. Boş alanlara da kendiniz bakarak yazınız.

Osmanlıca Yazabiliyorum

► Bu bölümde Osmanlıca yazma pratikleri yapacağız. Öncelikle bir hatırlatma yapalım.

ا	ه	و	ى
A sesiyle okutur	E-A sesleriyle okutur	O-Ö-U-Ü sesleriyle okutur	I-İ sesleriyle okutur

► Şimdi aşağıdaki misalleri inceleyiniz ve üzerlerinden geçerek yazınız.

Koyun	Kömür	İki	Ne	Dede	Masa	Baba
قویون	کومور	ایٰبی	ن	دده	حاصا	بابا
Asansör	Çalışma	Yazı	Komik	Araba	Kamyon	Balık
آسانور	ھالیشہ	پانی	قومیاء	آرابہ	فاصیونہ	بالیونہ

► Aşağıdaki kelimeleri Osmanlıca olarak altlarındaki boşluklara yazınız.

Dikkat:

- İsimlerin sonundaki “a” sesleri ekseriyetle “he” harfi ile, fiillerin sonundaki “a” sesleri ise “elif” harfi ile yazılır.
- Okutucu sese ihtiyaç duymayan yerlerde herhangi bir harf gelmemelidir.

Kar	Aç	Al	Yap	Çiz	Gel	Ol
قار	آچ	آل	یاپ	چیز	گل	اول
Kaya	Yasa	Yaşa	Yaka	Kapa	Sapan	Sayan
قیا	پیسا	پاشا	پاقہ	قیا	صاپان	صاپان
Kartal	Sarmal	Çapraz	Islak	Kumral	Somun	Tosun
قارتال	صارمال	چاپراز	اصلاق	قومرال	صومون	طوسون
Büyük	Küçük	Orta	Kısa	Uzun	Arka	Yukarı
بیوک	کوچک	اورته	قیصہ	اووزون	آرقہ	یوقاری
Korkma	Söz	Söyle	Durma	Koş	Yaz	Kış
قرقما	سوز	سویله	طورما	قوش	پیاز	قیش
Çorba	Kaynat	Ateş	Yak	Tuz	At	Son
چوربیه	قابنات	آتش	یاق	طوز	آت	صوٹ

فاتح شویله خواجه سی صایغی

CİZEN: AHMET ÇAKIL

خواجه یه صایغی

فاتح، بر گون وزیری محمود پاشایی ده ياننه الارق خواجه سی آق شمس الدین حضرتلىرىنى زيارته گىتمىشدى. آق شمس الدین، پادشاه اىچرى گىردىگى حالدە آياغە قالقماشىدى. بر سوره گچىدكەن صوڭرە آق شمس الدین، فاتح حضورينه گىتىدى. پادشاهڭ يانندە محمود پاشا ده بولۇنويوردى. فاتح سلطان محمد خان همن آياغە قالقارق خواجەسنه ير گوستىرىدى. بو ايکى اولاي قىاسلايان محمود پاشا طايانا مایيوب صوردى:

- خنكارم، خواجەڭىز گلدىگىنده سز آياغە قالقىدىڭىز. حالبو كە سز اونڭ ياننه گىتىدىگىڭىز ده او آياغە قالقىدى. سبى نه او لا؟

فاتح شویله جواب ويردى:

- خواجەم آق شمس الدینە صایغى گوسترمە مەك ئىمده دگل. او يانە گلدىگىنده غير اختيارى بر هيچان قاپلار و فرقىنده اولمادىن كىندىمى آياقدە بولورم. او ايسە، علمڭ عزّتنى قورو مقايمچون بىڭا آياغە قالقماز، بويوردى.

Hocaya Saygı

Fatih, bir gün veziri Mahmut Paşa'yı da yanına alarak hocası Akşemseddin Hazretlerini ziyarete gitmişti. Akşemseddin, Padişah içeri girdiği halde ayağa kalkmamıştı. Bir süre geçtikten sonra Akşemseddin, Fatih'in huzuruna gitti. Padişahın yanında Mahmut Paşa da bulunuyordu. Fatih Sultan Mehmed Han hemen ayağa kalkarak hocasına yer gösterdi. Bu iki olayı kıyaslayan Mahmut Paşa dayanamayıp sordu:

- Hünkârim, hocanız geldiğinde siz ayağa kalktiniz. Hâlbuki siz onun yanına gittiğinizde o ayağa kalkmadı. Sebebi ne ola?

Fatih şöyle cevap verdi:

- Hocam Akşemseddin'e saygı göstermemek elinde değil. O yâmina geldiğinde gayr-i ihtiyari bir helyecan kaplar ve farkında olmadan kendimi ayakta bulurum. O ise, ilmin izzetini korumak için bana ayağa kalkmaz, buyurdu.

دنيانڭ اڭ گوچلى دولتى

تنظیمات دورینىڭ اوڭىلى صدر اعظمى كچە جى زاده فؤاد پاشا ذكاسى و حاضر جوابلغى ايله مشهوردر. فؤاد پاشا طيش اىشلى باقانى او لارق عبدالعزيزڭ آوروپە سياحتى صيرە سىنە كندىسىنە رفاقت ايتىمىشدر. پارىسىدە اوچنجى ناپوليونە مسافر اولدقلرى صيرە دە، فرانسز و كىللەرى ايله صحبت ايدىر كن شويىلە بىر مسئله آتىلمىش اورتە يە:

- دنيانڭ اڭ قوتلى دولتى هانگىسىدیر؟

فؤاد پاشا ھمن:

- عثمانلى دولتى، دىيە جواب ويرمىش.

هركس حىرت ايتىمىش، بىرىسى دە سىبىنى صورمىش. پاشا غایت جىدى بىر شىكلدە:

- دنيادە عثمانلى دولتىن داها قوتلى بىر دولت او لا ما ز. زира يوز يىللەرن بىز اىچرىيدىن، سىز طىشارىيدىن يىقىمە يە چالىشىدىغۇمۇز حالىدە حالا يىرنىدە طورۇ يور!

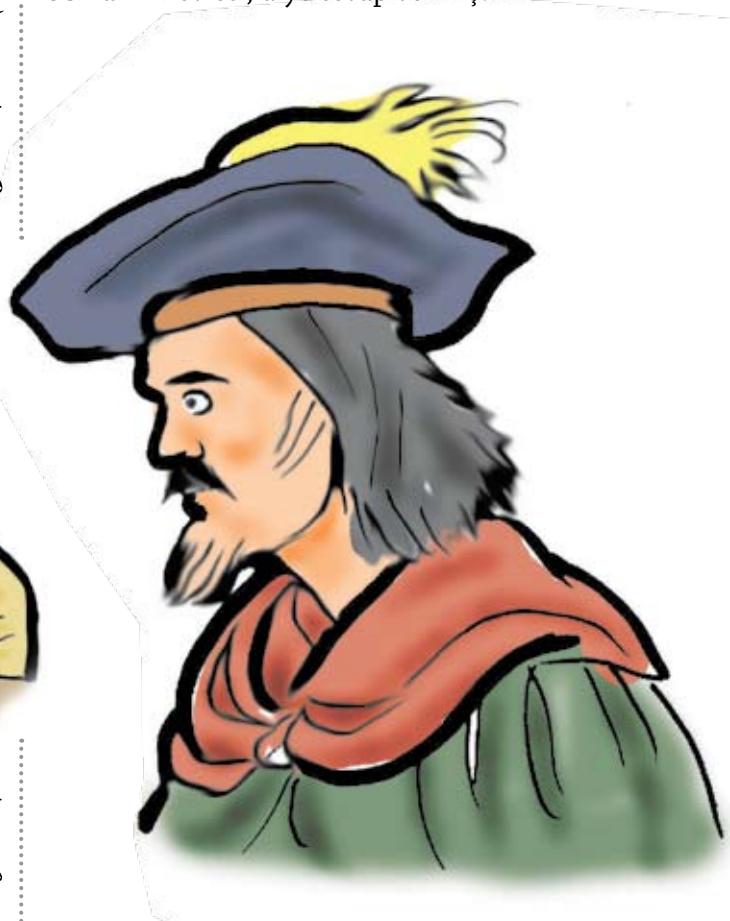
Dünyanın En Güçlü Devleti

Tanzimat devrinin ünlü sadrazamı Keçecizade Fuat Paşa zekası ve hazırlıcevaplığı ile meşhurdur. Fuat Paşa Dışişleri Bakanı olarak Abdülaziz'in Avrupa seyahati sırasında kendisine refakat etmiştir. Paris'te III. Napolyon'a misafir oldukları sırada, Fransız vekilleri ile sohbet ederken şöyle bir mesele atılmış ortaya:

- Dünyanın en kuvvetli devleti hangisidir?

Fuat Paşa hemen:

- Osmanlı Devleti, diye cevap vermiş.

Herkes hayret etmiş, birisi de sebebini sormuş. Paşa gayet ciddi bir şekilde:

- Dünyada Osmanlı Devleti'nden daha kuvvetli bir devlet olamaz. Zira yüzyillardan beri biz içерiden, siz dışarıdan yıkmaya çalıştığımız halde hala yerinde duruyor!

قانونىنىڭ جزاسى

قانونى سلطان سليمان دو گونلرده يته نكلى كىشىلرڭ گوسترى يايپمه سنى چوق سورمىش. يىنه بىر گون، بىر دو گوندە استانبولە عثمانلى ئولكە سندە كى بتون جانبازارلار، مادرا بازارلار، آتش او فلهينلر و سائەرە هېسى طولوشىلەر. قانونى گوستيرىلىرى ذوق ايلە ايزىلەمش. بىنچى يە دە احسانلردا بولۇنا جقىمىش.

بىر آدم وارمىش، دىكىش ايگىنه سنى بش متىھ او زاغە قوييور، دىكىش اپىنى بش متىھ او زاقدەن آتوب ايگىنه نىڭ دلىگىندەن گچىرييورمىش. قانونى بونى گورنجه حىرتىر اىچرىسىنە قالماش:

- تصادفًا آتدى. بويىلە بىر شى مىكىن دىگل، دىمىش.
آدم گوسترىسىنى بىر داها يايپىش. دىكىش اپىلگى يىكىن بش متىھ او زاقدە كى ايگىنه نىڭ دلىگىنە گىرمىش. قانونى شاشقىنىق اىچرىسىنە:
- بىر داها ياب باقامىل، دىمىش.

او چنجى دىكەمە يى آياقىدە سىر ايدىن قانونى، قاتىلا قاتىلا گولىش و شو مشهور امرىنى ويرمىش:
- بو آدمە ۱۰۰ آلتىن ويرىڭ، ۱۰۰ دە صوپە آتلىڭ. آدم شاشقىن:

- پادشاهم ۱۰۰ آلتىنى آڭلادق اما نەدن ۱۰۰ صوپە؟ قانونى جوابنى ھمن ويرمىش:
- ۱۰۰ آلتىن مهارتكى اىچون، حلال اولسۇن.
۱۰۰ صوپە ايسە بوش ايشلەر ايلە اوغراشدىيغىڭ اىچون. بو دە بىڭا حلال اولسۇن.

برە آدم باشقە ايشكىمى يوق؟ نە يە يارا ياجق
بو يايپدىيغىڭ؟

Kanuni'nin Cezası

Kanuni Sultan Süleyman düğünlerde yetenekli kişilərin gösteri yapmasını çok severmiş. Yine bir gün, bir düğünde İstanbul'a Osmanlı ülkesindeki bütün canbazlar, madrabazlar, ateş üfleyenler vesaire hepsi dolmuşmuşlar. Kanuni gösterileri zevk ile izlemiş. Birinciye de ihsanlarda bulunacakmış.

Bir adam varmış, dikiş iğnesini 5 metre uzağa koymuyor, dikiş ipini 5 metre uzaktan atıp iğnenin deligidenden geçiriyormuş. Kanuni bunu görünce hayretler içerisinde kalmış:

- Tesadüfen attı. Böyle bir şey mümkün değil, demiş.

Adam gösterisini bir daha yapmış. Dikiş ipliği yeniden 5 metre uzaktaki iğnenin deligine girmiş. Kanuni şaşkınlık içerisinde:

- Bir daha yap bakalım, demiş.

Üçüncü denemeyi ayakta seyreden Kanuni, katila katla gülmüş ve şu meşhur emrini vermiş:

- Bu adama 100 altın verin, 100 de sopa atın. Adam şaşkin:

- Padişahım 100 altını anladık ama neden 100 sopa? Kanuni cevabını hemen vermiş:

- 100 altın maharetin için, helal olsun. 100 sopa ise boş işler ile uğraştığın için. Bu da bana helal olsun.

Bre adam başka işin mi yok? Neye yarayacak bu yaptığın?

Sağ Kolumu Kaybettim Ama Sol Kolum Var

Seddülbahir ve Conkbayırı'nın büyük kahramanlarından biri de Bombacı Mehmet Çavuş'tur. Bu kahraman Anadolu çocuğu, İngilizlerin siperlerimize fırlattığı el bombalarını korkusuzca yakalar ve karşı tarafa iade ederdi. İngilizler bunu anlamış olacaklar ki bombaları birkaç sayı saydıktan sonra fırlatarak Mehmet Çavuş'un iadesini önlemek istemişlerdir. İşte böyle bir bomba Mehmet Çavuş'un elinde patlayarak sağ elinin bileğinden kopmasına sebep olmuştu. Bu yiğit delikanlı hastaneden tabur komutanına şöyle bir mektup yazmıştır:

- Sağ kolumu kaybettim, zararı yok, sol kolum var. Onunla da pekala iş görebilirim. Beni müteessir eden, yaramın henüz kapanmamış olmasıdır. Hastaneden kurtularak harbe iştirak edemediğim için beni mazur görünüz, affediniz muhterem komutanım.

صاغ قولى غائب ايتدم اما صول قولم وار

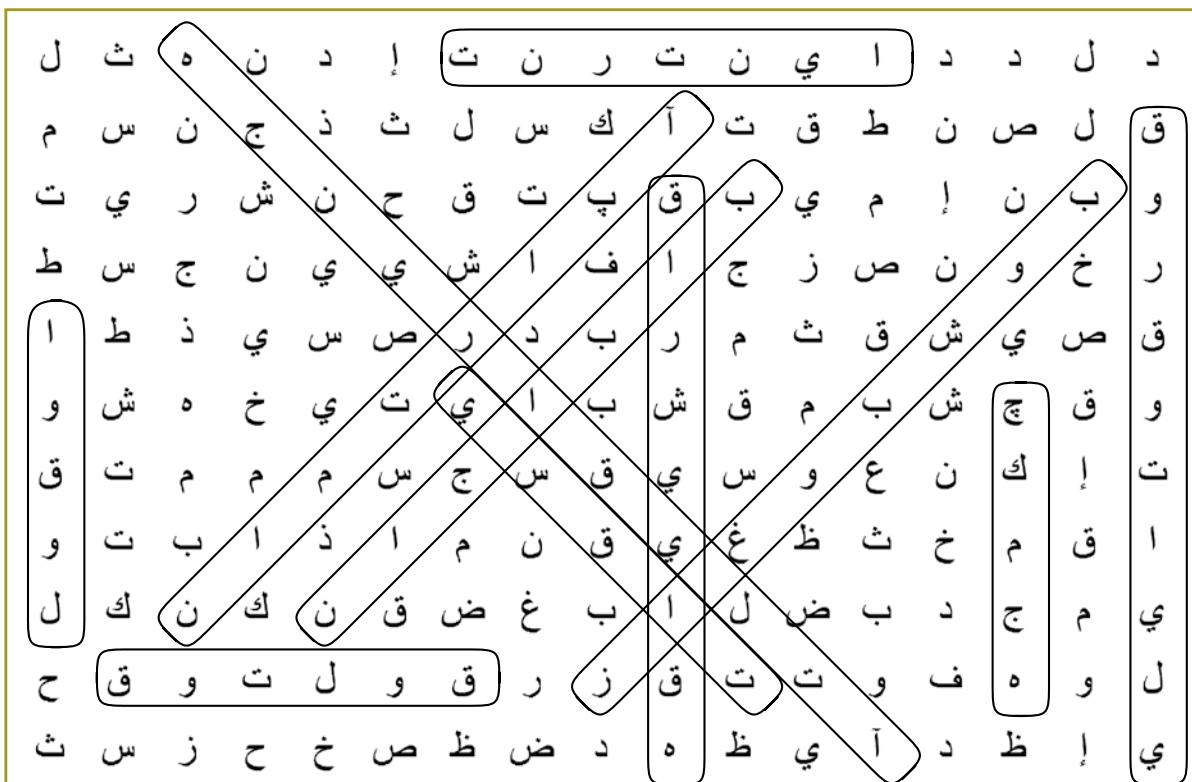
سد البحر و جونق بايرينڭ بىوك قەرمانلارندن
برى ده بومبەجى محمد چاوشىدر. بو قەرمان
آناطولى چوجى، انگلیزلرڭ سپېلىرىمىزه فيرلاتىدىغى
أىل بومبەلرینى قورقوسز جە ياقەلار و قارشى
طرفە اعادە ايىردى. انگلیزلر بۇنى آڭلاماش
اولاچقلاركە بومبەلرى برقاچ صايى صايىقدەن
صوڭره فيرلاتارق محمد چاوشىڭ اعادەسىنى
اوڭلەمك اىستەمشىلدەر. اىشته بويىلە بىر بومبە
محمد چاوشىڭ ئىنده پاتلايارق صاغ ئىنڭ
بىلگىندەن قوپىمەسنه سبب اولىشىدى. بو يىيگىت
دليقانلى خستەخانەدن طابور قوموتانى شوپىلە
بر مكتوب ياز مشىدر:

- صاغ قولى غائب ايتدم، ضررى يوق، صول
قولم وار. اوڭلە دە پىك اعلى اىش گورەبىلىرم.
بىنى متئۇر ايدىن، يارەمك هنوز قاپاناماش
اولىسىدەر. خستەخانەدن قورتولارق حربە
اشتراك اىدەمەدىگەم اىچۈن بىنى معذور گورييڭز،
عفو ايدىڭز محترم قوموتانىم.

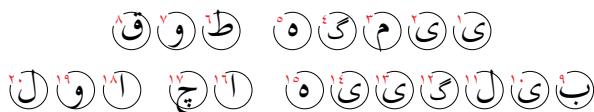
Osmanlıca Bulmaca

Aşağıdaki kelimeler sağdan sola, yukarıdan aşağı ve çapraz olarak yerleştirilmiştir. Tabloda bulup çizgi içine alınız.

“**İnternet, Boşboğaz, Athıkarınca, Taksı, Okul, Babacan, Karşıyaka, Koltuk, Çekmece, Apartman, Korkuteli**”

Önceki Sayının Çözümü

یمگه طوق بىلگى يه آچ اول

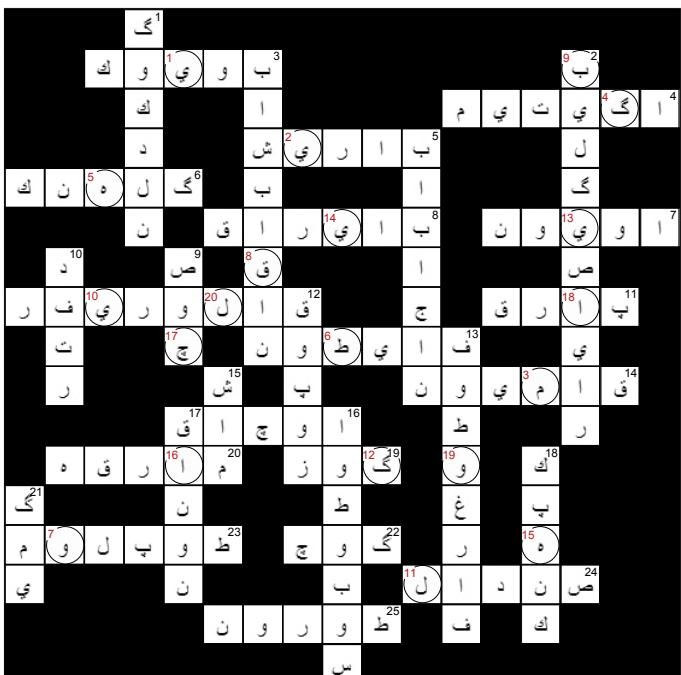
Ödül Kazananlar

Osmanlıca Kablosuz Klavye

Yusuf İzzet Keskin, Nesibe Reyyan,
Harun Sönmez

Osmanlıca Kablolu Klavye

İsmail Ay, Ömer Abdullahoğlu,
Azra Aksu, Hacı Dayı, Züleyha Çiper,
Alican Gültekin, Ahmet Hüsrev Baydur

Ospanlıca

Eğitim ve Kültür Dergisi

Eitimlerimiz sosyal
medyada devam ediyor!

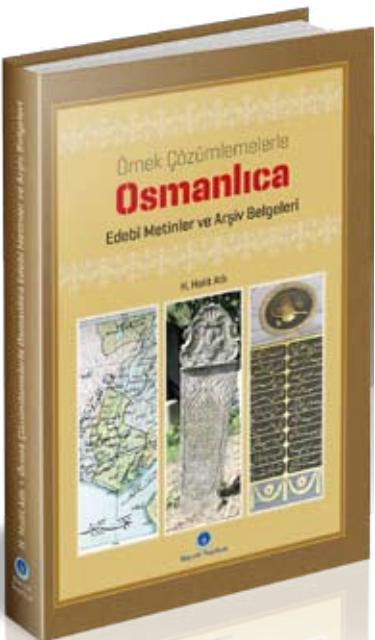

Örnekleri verilen eitim çalışmaları sosyal medya sayfalarımızdan takip edebilirsiniz!

Osmancı

a

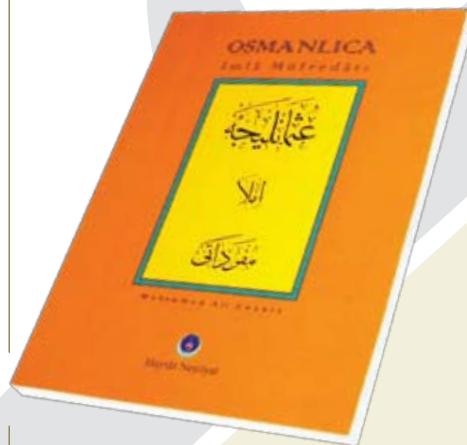
Öğrenmek artık
daha kolay...

Örnek Çözümlerle
Osmancı Edebi Metinler
ve Arşiv Belgeleri

Osmancı Türkçesi
Kolay Okuma Metinleri - 1 ve 2

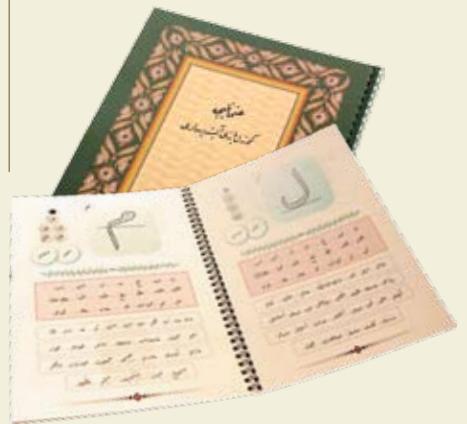
Osmancı İmlâ
Müfredâti

Osmancı
Usûl

Osmancı
Lügat Kartları
1001 Lügat

Osmancı
Güzel Yazı Alıştırmaları

Hayrât® Neşriyat

0 850 333 99 66 . hayrat.com.tr